

YANGI O'ZBEKISTON ARMIYASI – MAMLAKAT TAYANCHI, XALQIMIZ FAXRI!

VATANPARVAR

Gazeta 1992-yilning
24-iyunidan chiqa
boshlagan

2025-yil 4-aprel
№14 (3128)

MILLIY ARMIYAMIZ – DAVLATIMIZNING MUSTAHKAM QALQONIDIR!

arvar.uz

*Yurtim o'g'loni,
noming tillarda*

IJTIMOIIY-SIYOSIY, MA'NAVIY-MA'RIFIY, HARBIY-VATANPARVARLIK GAZETASI

t.me/mv_vatanparvar_uz
vatanparvar-bt@mail.uz
facebook.com/mudofaavazirligi

t.me/mudofaavazirligi
instagram.com/mudofaavazirligi
youtube.com/c/uzarmiya

Do'stlik timsoli

CHEGARALAR

BIRODARLIK CHIZIQLARI, YANGI IMKONIYATLAR, BUNYODKORLIK VA HAMKORLIK MAKONIDIR

So'nggi yillarda mamlakatimiz xalqaro maydonda o'z nufuzi va obro'-e'tiboriga ega bo'lib, jamiyatimiz hayotining barcha sohalarida tub islohotlar amalga oshirilmoqda.

Prezidentimiz tomonidan olib borilayotgan ochiq, pragmatik, faol tashqi siyosat, chegaradosh mamlakatlar bilan o'zaro samimiy va do'stona munosabatlarning yo'lga qo'yilishi natijasida, hukumatlararo komissiya vakillarining sa'y-harakatlari bilan davlat chegarasining delimitatsiyasi va demarkatsiya ishlari jadal sur'atlarda davom ettirilishi, sarhadlarimizni qo'riqlash va himoya qilish samaradorligini yanada oshirishga o'z ijobiy ta'sirini ko'rsatmoqda.

Davlat chegarasi orqali o'tkazish punktlaridan harakatlanayotgan

shaxslarga qulayliklar yaratish, shaxs va transport vositalarini o'tkazish borasidagi imkoniyatlarni yanada oshirish maqsadida bir qator o'tkazish punktlari yangidan barpo etilib, ko'plari qayta ta'mirlandi va rekonstruksiya qilindi. Bir necha o'tkazish punktlarining maqomi "xalqaro" toifaga o'tkazilib, kecha-yu kunduz faoliyat yuritish tartibi belgilandi.

Shu asosda, chegaradosh davlatlar bilan yaqin qo'shnichilik aloqalari va do'stona munosabatlar yangi bosqichga chiqib, tobora mustahkamlanib borayotgani – tili,

urf-odatlarini, an'ana va qadriyatlarini bir-biriga yaqin bo'lgan, ko'p yillardan buyon qarindoshlik rishtalari bilan o'zaro chambarchas bog'langan qardosh xalqlarning minnatdorlik kayfiyatlarida ham aks etmoqda.

Xususan, joriy yilning 31-mart kuni Xo'jand shahrida O'zbekiston, Tojikiston va Qirg'izistonning mustaqil rivojlanishi tarixida ilk bor uch mamlakat rahbarlari tomonidan davlat chegaralarining tutash nuqtasi to'g'risidagi shartnoma imzolani, abadiy do'stlik to'g'risidagi Xo'jand deklaratsiyasining qabul qilinishi ham mamlakatlarimiz do'stona aloqalari tarixida yangi sahifa ochdi.

irodasi, hamkorlik va o'zaro anglashuvga intilishi tufayli erishildi. Bu esa, o'z navbatida, hatto eng murakkab masalalarni ham ochiq muloqot, hurmat va o'zaro ishonch orqali samarali hal etish mumkinligining yorqin ifodasidir.

Mazkur uchrashuv doirasida, O'zbekiston – Tojikiston – Qirg'iziston chegaralari tutashgan kenglikda "Do'stlik timsoli" stelasining tantanali ochilish marosimi ham katta bayramga aylanib ketdi. O'zaro birodarlik, yaqin qo'shnichilik va hamjihatlik ifodasi sifatida barpo etilgan mazkur stela atrofida uch qardosh xalq vakillari jam bo'lib, shunday yorug'

Endilikda, chegara masalalari hal etilmagani sababli ko'p yillar davomida keskinlik hamda nizolar kelib chiqayotgan hududlardagi vaziyat tubdan o'zgarishiga va mazkur yo'nalishdagi chegara xizmati faoliyati soddalashtirilishiga erishilib, sarhadlarimiz posbonlari uchun qulay shart-sharoitlar yaratilgan holda, butun mintaqa barqarorligi va har tomonlama ravnaqi uchun yanada yangi imkoniyatlar eshigi ochiladi.

Albatta, bunday kelishuvlarga Markaziy Osiyo davlatlari yetakchilarining kuchli siyosiy

va saodatli kunlarga shukronalik keltirdilar.

Steladagi bir ildizdan ungan uch daraxt misol ko'kka bo'y cho'zgan novdalar, mustaqil uch davlatning ramzi bo'lib, ularni do'stlik belbog'i bog'lab turibdi. Uch davlat rahbarlarining tinchlik, qardoshlik va nurlu kelajak yo'lidagi qaroridan darak beruvchi ushbu yodgorlik, kelajak avlodlar uchun ham o'zaro hamkorlik ko'priklarini mustahkamlovchi abadiy meros bo'lib xizmat qiladi.

Mayor Farida BOBOJONOVA
DXX Chegara qo'shinlari

“Korrupsiyaga qarshi kurashishda aholining barcha qatlamlari, eng yaxshi mutaxassislar jalb qilinmas ekan, jamiyatimizning barcha a’zolari, ta’bir joiz bo’lsa, **“halollik vaksinasi”** bilan emlanmas ekan, o’z oldimizga qo’yan yuksak marralarga erisha olmaymiz. Biz korrupsiyaning oqibatlari bilan kurashishdan uning barvaqt oldini olishga o’tishimiz kerak”.

Shavkat MIRZIYOYEV,
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti

OGOHLIK QO‘NG‘IROG‘I

Ma'lumki, 2018-yil 13-yanvarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti, Qurolli Kuchlar Oliy Bosh Qo'mondoni Shavkat Mirziyoyev mamlakat Qurolli Kuchlari tashkil etilganining 26 yilligi va Vatan himoyachilari kuniga bag'ishlangan bayram tabrigida: “Mamlakatimiz mudofaa qobiliyatini mustahkamlash, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, armiya va xalq birligini ta'minlash borasida joylardagi davlat hokimiyati organlarining rolini oshirish bo'yicha ishlar butunlay yangi sifat bosqichiga ko'tarildi. Har bir hududda harbiy-ma'muriy sektorlar tashkil etildi, ularga bevosita rahbarlik qilish mahalliy davlat hokimiyati organlari rahbarlari zimmasiga yuklandi”.

“Unib-o'sib kelayotgan yosh avlod qalbida mustahkam hayotiy pozitsiya va Vatanimiz taqdiri uchun yuksak mas'uliyat tuyg'usini shakllantirish maqsadida vatanparvarlik tarbiyasi sohasida mohiyat e'tiboriga ko'ra, noyob tizim yaratilib, uning doirasiga mamlakatimiz aholisining keng qatlamlari qamrab olindi”, deya ta'kidlagan edi.

O'sha yillari xalqaro terrorizm va ekstremizm xavfining tobora ortib borayotgani, dunyoning ayrim mintaqalarida qurolli to'qnashuvlar davom etayotgani hamda tahlikali vaziyat saqlanib qolayotgani O'zbekistonning barqaror rivojlanishiga bir muncha bo'lsa-da tahdid sola boshlashi mumkin edi. Shu munosabat bilan Qurolli Kuchlarni yanada imkon qadar rivojlantirish, uning jangovar shayligi va tayyorgarligi qobiliyatini oshirish doimo e'tiborda bo'ldi. Bu davlatning eng muhim vazifalaridan bo'lib, amalga oshirishda Qurolli Kuchlar, harbiy okruglar qo'mondonligi va mahalliy davlat hokimiyati organlari rahbarlarining faol pozitsiyasiga tayanish o'ta dolzarb edi.

So'nggi sakkiz yilda barchamiz Vatan, xalq va armiya bir-biriga jips va musharak ekanini teran his qildik. Biroz bo'lsa ham yangi tuzilma – harbiy-ma'muriy sektorlar hududlarda kushandaga aylangan korrupsiyaga qarshi kurashishda samarali faoliyat ko'rsatdi.

Tub islohotlar tufayli **“Xalq va armiya – bir tan-u bir jon!”** degan oliyjanob tamoyilga asoslangan amaliy harakat barcha bo'g'indagi hokimiyat va boshqaruv idoralari, mahalla, yoshlar, xotin-qizlar, nuroniylar tashkilotlari, ta'lim-tarbiya muassasalari faoliyati hamda keng jamoatchilik hayotini qamrab oldi. Muqaddas Vatan himoyasi barchamizning nafaqat vazifamiz, balki sharaflı burchimizga aylanib borayotganidan dalolat berdi.

Davlatimizning harbiy-siyosiy qat'iy pozitsiyasini ifoda etadigan yangi Mudofaa doktrinası ishlab chiqildi. Tezkorlik bilan amalga oshirilayotgan zalvorli islohotlar natijasi o'laroq milliy armiyamiz puxta va ixcham, har qanday tahdidlarga zarur bo'lganda munosib zarba berishga qodir kuch-qudratga aylandi. Darhaqiqat, bu borada har bir harbiy xizmatchining professional bilim va malakasi, aqliy salohiyati, axloqiy-ruhiy tayyorgarligini oshirish, ularda vatanparvarlik fazilatlarini kamol toptirish o'ta muhim ahamiyatga egadir.

Aytish joizki, Qurolli Kuchlar qo'shinlari shaxsiy tarkib o'rtasida **milliy o'zlikni anglash va jangovar axloqiy ruh** hamda harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini

kuchaytirish, ularning intellektual salohiyatini yuksaltirish – shu yillar davomida doim e'tiborda bo'ldi. O'rni kelganda qayd qilish lozim, askar va kursantlar uchun Vatanga qasamyod qabul qilishdan oldin O'zbekiston tarixi fani va “Temur tuzuklari” kitobi bo'yicha sinov o'tkazish tartibi yo'lga qo'yildi. Hozir esa bu an'ana yangi rakursda muttasil davom etmoqda.

Prezident Shavkat Mirziyoyev joriy yil 5-martda Korrupsiyaga qarshi kurashish milliy kengashi yig'ilishida nutq so'zlab: bu korrupsiya islohotlar yo'lidagi eng katta to'siq va g'ovdir. So'nggi yillarda bu illatga qarshi kurashish bo'yicha qonunlar qabul qilinib, yangi tizim yaratildi. Parlament palatalarida mas'ul qo'mitalar, Korrupsiyaga qarshi kurashish milliy kengashi hamda agentlik tashkil qilindi”, deya ta'kidladi.

Eng muhimi, jamiyatda korrupsiya muammosini jamoatchilik muhokamasiga olib chiqadigan ochiq tizim, ochiq muhit yaratildi. Ayniqsa, ommaviy axborot vositalarining bu boradagi o'rni va ta'siri ortib bormoqda. Shu bois Prezidentimizning “Barchamiz yaxshi tushunamiz, korrupsiyaga qarshi kurash jarayoni hech qachon aniq muddat bilan cheklanmaydi. Ushbu masalada faqat davlatning sa'y-harakati bilan kutilgan

natijaga erishib bo'lmaydi. Bu – butun jamiyatimizning ishi”, degan fikrlari har birimiz uchun ogohlik qo'ng'irog'i bo'lib xizmat qilishi kerak.

Raqaamlarga e'tibor qaratsak, birgina 2024-yilda korrupsiya sohasida 5 716 ta jinoyat sodir qilinib, 6 898 shaxs javobgarlikka tortilganini ko'ramiz. Achinarlisi, mazkur jinoyatlarning eng ko'pi maktabgacha va maktab ta'limi (11,6 foiz), sog'liqni saqlash (9,2 foiz) hamda kambag'allikni qisqartirish va bandlik tizimida (7,8 foiz) sodir qilingan. Korrupsion jinoyatlar oqibatida davlat manfaatiga 12,4 trillion so'm zarar yetkazilgan. Shundan bor-yo'g'i 4,2 trillion so'mi (34 foiz) undirilgan. Ya'ni jinoyatlar turi bo'yicha tahlil qilinsa, 1 925 tasi o'zlashtirish, 1 080 tasi firibgarlik, 412 tasi mansab vakolatini suiiste'mol qilish, 1 414 tasi mansab soxtakorligi, 201 tasi pora olish, 575 tasi pora berish, 109 tasi boshqa jinoyatlar ekani ko'rinadi.

Iqtidorli olim, yuridik fanlari doktori, professor Mirzayusuf Rustamboyev ta'kidiga ko'ra: Yangi O'zbekistonda kelajak uchun kafolatli Vatan qurmoqchi ekanmiz, korrupsiyani Vatanga xiyonatga, korrupsionerlarni esa eng ashaddiy sotqinga tenglashtirish vaqti keldi. Bu haqiqiy vijdon ishi kundalik hayot mazmuni bo'lmog'i shart!

Darhaqiqat, sakkiz yil mobaynida milliy iqtisodimiz 2 karra o'sdi, aholi jon boshiga to'g'ri keladigan daromad 3 ming dollarga yetdi. Maktabgacha ta'lim qamrovi: 74 foizdan va oliy ta'limda esa, 39 foizdan oshgani hech shubhasiz, tarixiy olamshumul yutuqdir.

Eng og'riqli masala kambag'allikni qisqartirish umummilliy harakatga aylandi, keyingi yillarda 23 foizdan 8,9 foizga tushdi. Xalq xo'jaligining 32 ta yo'nalishida yangi yondashuvlar joriy etildi.

O'zbekiston Respublikasida gender tenglikka erishish strategiyasi qabul qilindi. Parlamentda ayollar ulushi 32 foizdan 38 foizga o'sdi. Yangi saylangan mahalliy kengash deputatlarining 32,6 foizi xotin-qizlarni tashkil etib, ilgari chaqiriqdagidan 9 foiz ko'pdir.

Avvallari 2017-yilgacha korrupsiya haqida ochiq gapirish mumkin emasdi. Faqat davlatimiz milliy siyosiy yetakchining keng ko'lmlı irodasi tufayli “yopiq eshiklar” ochildi. Inson omili – uning oltin kapitali har qanday byurokratiyaga chek qo'ydi. Aytish joiz bo'lsa, o'ta muhim 30 ga yaqin soha ochiqlandi: FHDYO, pensiya muammosi, “mahallabay va fuqarobay”, onlayn tizimlari faollashdi. Bir misol keltiraman. Aholining yo'llarda xavfsizligini ta'minlash borasida ko'plab huquqiy adolat ishlari amalga oshirildi: yo'l harakati xavfsizligi inspektorlari bodikamera bilan xizmat o'tayotgani, avtoraqamlar auksionda sotilayotgani, “qo'l radari” va qog'oz bayonnoma tuzish mutlaqo bekor qilingani uchun mazkur sohada korrupsiya yo'qoldi hisob.

Sakkiz yil avval hududlarni kompleks rivojlantirish bo'yicha harbiy-ma'muriy sektorlar faoliyati yo'lga qo'yilgan edi. Bu tizim yillar davomida yig'ilib qolgan ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilib, vaziyatni o'nglash uchun barcha kuchlarni safarbar etishga ko'maklashdi, hududlar salohiyati qonun ustunligi borasida bir necha karraga oshdi. Lekin keyingi paytda prokuratura, ichki ishlar va soliq rahbarlari sektor faoliyatini bahona qilib, o'z sohasidagi ishlarni susaytirib yuborganlari Prezident tomonidan tanqid ostiga olindi. Prezident

aniq taklif kiritdi: endilikda prokuror, ichki ishlar va soliq rahbarlari sektorlar faoliyati bilan shug'ullanmasligi belgilandi.

Davlat xaridlarida korrupsiyaning oldini olish masalasiga alohida e'tibor qaratildi. Shu maqsadda ekspert komissiyasi tuziladi. Ilg'or tajriba asosida davlat xaridlarida tovarlarning o'rtacha bozor narxları ko'rinib turadigan elektron platforma yaratiladi. Bunda davlat xaridlarida sotib olinadigan tovar va xizmatlar narxi o'rtacha bozor narxidan ko'pi bilan 20 foizdan oshmasligi shart. Ushbu talabni buzganlik uchun qonun bilan javobgarlik va jarimalar joriy qilinadi.

Ochig'ini aytganda, huquq-tartibot idoralari, asosan korrupsiyani aniqlash va jazolash bilan ishlab, korrupsiyaviy omillarni tag-tomiri bilan yo'qotadigan preventiv choralar e'tiborsiz qolayotgani qayd etildi. Ayni paytda hududiy kengashlar ularga barham berish uchun qonunchilikni o'zgartirish, jazo muqarrarligini ta'minlash bo'yicha Milliy kengashga taklif kiritadi.

Shu bois Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligining ish uslubi mutlaqo o'zgartirilishi belgilandi. Buning uchun tajriba tariqasida 5 ta – Sog'liqni saqlash, Qurilish va Suv xo'jaligi vazirliklari, “O'zbekneftgaz” hamda “O'zsuvta'minot” aksionerlik jamiyatlari komplayens nazorati agentlikka o'tkaziladi. Ya'ni tumanlar darajasiga tushib, maishiy va tizimli korrupsiya omillarini chuqur o'rganadi. Tahlillar asosida aniq choralarni ishlab chiqib, Milliy kengashga taqdim etadi.

Korrupsiyaviy jinoyatlarning 75 foizi tumanlar va mahallalarda maishiy korrupsiya shaklida sodir etilyapti. Darvoqe, Korrupsiyaga qarshi kurashish hududiy kengashlari tarkibi to'liq yangilanadi. Ularga viloyat xalq deputatlari kengashi raislari bosh bo'ladi.

“Hammamiz yagona kuch bo'lib harakat qilsak, albatta katta ijobiy samaraga erishamiz. Shu bois mahalla faollari, nuroniylar, ziyolilar, yozuvchi va shoirlar, san'at va madaniyat xodimlari, tadbirkorlar, taniqli shaxslar, rahbarlar, deputat va senatorlar – umuman butun jamoatchilik birlashib, korrupsiyaga “jamiyat tanasidagi saraton” sifatida qaralishi kerak”, dedi Shavkat Mirziyoyev.

Umuman, ilk marotaba bunday tarzda yig'ilish o'tkazilishi korrupsiyaga qarshi kuchli siyosiy irodani namoyon etdi. Davlatimiz rahbari 55 ta aniq maqsadga yo'naltirilgan tashabbuslarni ilgari surdi. Ular doirasida 5 ta qonun, 12 ta farmon va qarorlar ishlab chiqiladi. Korrupsiyaga qarshi kurashishda parlament, Milliy va hududiy kengashlar, fuqarolik jamiyati institutlarining roli oshiriladi.

Shuning uchun bugun nafaqat operativ-qidiruv, balki “preventiv” usullar, ya'ni ko'proq korrupsiyaning oldini olishga e'tibor kuchaytiriladi. To'g'ri-da, bunday illat vujudga kelmasidan oldin uning oldini olsakkina, kutiladigan oqilona samara bo'ladi.

Davlatimiz rahbari Prezidentlik lavozimiga kirishganidan so'ng birinchi imzolagani **“Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida”**gi qonun edi. Davlatimiz milliy-siyosiy yetakchisi ilgari surgan takliflar xalqimiz, ayniqsa yoshlarga katta mas'uliyat yuklaydi. Uni sharaf bilan bajarish – oliy qadriyat, istiqbol demak.

Karim NORMATOV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
professori

Ko'rgazmali mashg'ulot

MAS'ULIYATLI PALLA

Kuz-qish mavsumida ko'rsatilgan texnik xizmatlardan so'ng jangovar shay va soz holatda saqlangan harbiy texnika va qurol-aslahalarni endilikda o'lkamizning Shimoli-g'arbiy hududlarida kuzatiladigan yozning quruq va issiq havosiga tayyorlash o'ta mas'uliyatli vazifa hisoblanadi.

Kelayotgan yoz mavsumida texnika va qurol-aslahalarni jangovar shay holatda saqlanishini ta'minlash ishlari boshlanishidan oldin harbiy okrug harbiy qism va muassasalarning komandirlari hamda texnikalarga javobgar shaxslari ishtirokida ko'rgazmali mashg'ulot tashkil etildi.

Mazkur kompleks tadbirlar harbiy texnika va qurol-aslahalarni yuqori jangovar shaylik darajasida ushlab turish hamda ob-havoning issiq, namlik past bo'lgan cho'l sharoitida foydalanishga hozirlash uchun o'tkaziladi. Bunday tadbirlar texnika va qurol-aslahalarning

yaroqlilik muddatini oshirib, ularning soz holatda bo'lishini ta'minlaydi.

Qo'shinlarda yuksak jangovar shaylikni ta'minlash, texnika va qurol-aslahalarni doim soz va shay holatda saqlash maqsadida o'tkazilayotgan mazkur tadbirlarda reglament bo'yicha ishlarni to'g'ri tashkil etish, texnikalarga texnik xizmat ko'rsatish sifatini oshirish hamda xavfsizlik qoidalariga amal qilish bo'yicha mashg'ulotlar o'tkazildi.

Ko'rgazmali mashg'ulotni tashkil etish uchun harbiy qismning jangovar va harbiy texnikalarni saqlash parkida 10 ta o'quv joyi va 20 ta o'quv nuqtasi yoyildi.

U yerda jangovar mashina, tank, zirhli transportyor, zenit-artilleriya qurilmalari, maxsus texnika, qurol-yarog' va boshqa texnikalarni yozgi sharoitda foydalanish rejimiga o'tkazish ishlarining mohiyati, texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etish, tashkil etilgan postlarda samarali va sifatli ish olib borish, qurol-yarog' va texnikani ob-havoning harorati yuqori sharoitlarida ishlatish qoidalariga, jarohatlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha mutaxassislar tomonidan yo'riqnomalar berildi. Texnikalarga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha ko'rgazmali tarzda ishlar namoyish etildi.

Mazkur tadbirlarni bajarishda texnologik xaritalarga ko'ra, harbiy qismlardagi texnikalarda sovutish suyuqliklari almashtiriladi, har bir jangovar mashina agregat va tugunlari tekshiriladi, filtrlarni tozalash va almashtirish ishlari o'tkaziladi, yoqilg'i-moylash ashyolari yangisiga o'zgartiriladi, elektr va aloqa jihozlarining sozligi nazoratdan o'tadi.

**Podpolkovnik
Timur NARZIYEV,**
Shimoli-g'arbiy harbiy okrug
matbuot xizmati boshlig'i

Jangovar shaylik

YOZGI MAVSUMGA TAYYORGARLIK

"Termiz" umumqo'shin dala-o'quv maydonida qurol-yarog' va harbiy texnikalarni yozgi mavsumda foydalanish rejimiga o'tkazish bo'yicha ko'rgazmali mashg'ulot tashkil etildi.

Unda Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug tasarrufidagi qo'mondonlik ma'sul ofitserlari, Termiz, Kakaydi va Xayrobod garnizonlarida joylashgan harbiy qism va muassasalar texnik ta'minot ofitser hamda serjantlari ishtirok etdi.

Tadbirda harbiy texnika va qurol-aslahalarning jangovar shayligini ta'minlash, ularni soz holatda saqlashda ko'rsatilayotgan texnik xizmatlarning

ahamiyati xususida qimmatli ma'lumotlar berildi. Har bir komandir, harbiy xizmatchi o'ziga birlashtirilgan qurol-yarog' va harbiy texnikaning soz va shayligi uchun mas'ul ekani eslatildi.

Ko'rgazmali mashg'ulotni tashkil etish uchun harbiy qismning jangovar va harbiy texnikalarni saqlash parkida 27 tadan ziyod o'quv nuqtasi tashkil etildi. U yerda jangovar mashina, tank,

zirhli transportyor, zenit-artilleriya qurilmalari, maxsus texnika, qurol-yarog' va boshqa texnikalarni yozgi sharoitda foydalanish rejimiga o'tkazish ishlarining mohiyati, texnika xavfsizligi qoidalariga rioya etish, tashkil etilgan postlarda samarali va sifatli ish olib borish, qurol-yarog' va texnikani ob-havoning harorati yuqori sharoitlarida ishlatish qoidalariga, shu

bilan birga jarohatlanganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha mutaxassislar tomonidan yo'riqnomalar berildi. Texnikalarga texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha ko'rgazmali ishlar namoyish etildi.

**III darajali serjant
Akbar AHMEDOV**
Termiz garnizoni

Ilk ko'nikma

Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrugning "Termiz" umumqo'shin dala-o'quv maydonida Surxondaryo viloyatidagi umumta'lim maktablarining 10-11-sinf o'quvchilari jangovar quoldan amalda o'q otish mashqlarini bajardi.

O'QUVCHI-YOSHLAR AMALIY O'Q OTISH MASHG'ULOTIDA

Tadbir avvalida harbiy okrug qo'shinlari qo'mondoni general-mayor Farhodjon Shermatov yoshlar bilan uchrashib, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Xavfsizlik kengashi kengaytirilgan yig'ilishida yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va bandligini ta'minlash borasidagi ishlarni hayotga keng tatbiq etish bo'yicha belgilab bergan vazifalari haqida so'zladi. Bugungi kunda milliy armiyamizda yoshlar uchun yaratilgan imkoniyatlar to'g'risida ma'lumotlar berdi.

Shu kuni chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanidan olgan nazariy bilimlarini amalda mustahkamlash maqsadida dala-o'quv maydoniga kelgan 500 dan ortiq o'quvchi-yoshga, birinchi navbatda, jangovar qurollar bilan muomala qilish, ulardan foydalanishda texnika xavfsizlik qoidalariga rioya qilish bo'yicha mashg'ulotlar tashkil etildi.

Shuningdek, avtomat o'qdonini patron bilan

o'qlash, aniq mo'ljalga olishni o'rganish, avtomatni noto'liq qismlarga ajratish va yig'ish kabi mashqlar yoshlar tomonidan katta qiziqish bilan bajarildi.

Shundan so'ng yoshlar birinchi marotaba quoldan amaliy o'q otish mashqlarini bajardi. Jumladan, har bir o'quvchi 100 metr uzoqlikda turgan nishonga qarata o'q uzib, o'zlarining bu boradagi bilim va mahoratlarini mustahkamladi.

O'q otish mashg'ulotlari davomida jangovar texnika va o'qotar qurol namunalari ko'rgazmasi ham tashkil etildi. Haqiqiy qurollar bilan tanishuv, ularning jangovar imkoniyatlari va texnik tasnifi haqidagi ma'lumotlar yoshlarning e'tiboridan chetda qolmadi.

**III darajali serjant
Akbar AHMEDOV**
Termiz garnizoni

O'ZBEKISTONDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISH SOHASIDA DAVLAT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev joriy yilning 5-mart kuni Korruptsiyaga qarshi kurashish milliy kengashi yig'ilishida ishtirok etdi. Yig'ilishda yurtimizda korruptsiyadan xoli muhit yaratish bo'yicha qilingan ishlarga baho berilib, kelgusi vazifalar belgilab olindi.

Yig'ilishda Prezident korruptsiya islohotlar yo'lidagi jiddiy to'siq ekanini ta'kidlab, korruptsiyaga olib keladigan omillarni bartaraf etishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlarni kuchaytirish zarurligini qayd etdi. Korruptsiyaga qarshi kurashish agentligining ish usulini o'zgartirish va uning korruptsiyaviy holatlarning oldini olishdagi rolini kuchaytirish bo'yicha qaror qabul qilindi.

Bundan tashqari, davlat organlarida oshkorlik va hisobdorlikni oshirish, shuningdek davlat xizmatchilari daromadlarini deklaratsiya qilish tizimini joriy etish masalalari muhokama qilindi. Ushbu chora-tadbirlar fuqarolarning sud tizimi va davlat institutlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga qaratilgan.

Prezident rahbarligida o'tkazilgan mazkur yig'ilish O'zbekistonning korruptsiyaga qarshi kurashish va sud tizimida adolatni ta'minlash borasidagi izchil davlat siyosatini amalga oshirishga sodiqligini tasdiqlaydi.

Ta'kidlash joizki, O'zbekiston korruptsiyaga qarshi kurashish tizimini bosqichma-bosqich mustahkamlab, xalqaro tashabbuslarga qo'shilib, milliy mexanizmlarni takomillashtirib bormoqda. Bu yo'nalishdagi ilk muhim qadam mamlakatning xalqaro muhim bitimlarga qo'shilishi bo'ldi: **Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi kurashish bo'yicha BMT konvensiyasi (2000-y.)** va **BMTning Korruptsiyaga qarshi kurashish konvensiyasi (2003-y.)**. Ushbu hujjatlar korruptsiyaviy holatlarning oldini olish va bu sohadagi huquqiy tartibga solishni kuchaytirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarni ishlab chiqish uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qildi.

Bu yo'ldagi yana bir muhim bosqich – 2010-yilda O'zbekistonning Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotining (OESR) Korruptsiyaga qarshi kurashish bo'yicha Istanbul harakatlar rejasiga qo'shilishi bo'ldi. Ushbu mexanizmda ishtirok

etish mamlakatga korruptsiyaga qarshi islohotlarni monitoring qilishning xalqaro tizimiga integratsiyalash imkonini berdi, shuningdek mustaqil baholashning besh bosqichidan o'tish orqali muammoli jihatlarni aniqlash va ilg'or tajribalarni joriy etish imkoniyatini yaratdi.

2017-yilda qabul qilingan **“Korruptsiyaga qarshi kurash to'g'risida”**gi qonun korruptsiyaga qarshi siyosatga yangi sur'at baxsh etdi. Ushbu normativ-huquqiy hujjat korruptsiyaga qarshi kurashishning huquqiy va tashkiliy asoslarini belgilab beruvchi fundamental hujjatga aylandi. Qonun doirasida Respublikalararo idoralararo komissiya tashkil etildi va keyinchalik u Korruptsiyaga qarshi kurashish bo'yicha milliy kengashga aylantirildi. Ushbu organ faqat davlat idoralari vakillarini emas, balki fuqarolik jamiyati, ilmiy doiralar va boshqa mustaqil tuzilmalar ekspertlarini ham birlashtirdi. Bunday ko'p sektorli yondashuv jamoatchilik nazorati mexanizmlarini kengaytirish, davlat organlari faoliyatining shaffofligini oshirish va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni mustahkamlash imkonini berdi.

Bugungi kunda O'zbekiston korruptsiyaga qarshi strategiyani yanada rivojlantirib, jarayonlarni raqamlashtirish, qonunchilikni takomillashtirish va fuqarolik nazorati mexanizmlarini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Ushbu chora-tadbirlar samarali, shaffof va hisobdor boshqaruv tizimini yaratishga qaratilgan bo'lib, jahon standartlariga mos keladi.

Korruptsiyaga qarshi chora-tadbirlar orasida korruptsion jinoyatlarni aniqlash va bartaraf etish bo'yicha ixtisoslashgan tuzilmalarni tashkil etish muhim o'rin tutadi. Jumladan, Bosh prokuratura, Davlat xavfsizlik xizmati, Ichki ishlar vazirligi, Adliya vazirligi va boshqa vakolatli organlarning roli kuchaytirildi. 2021-yilda Parlamentda korruptsiyaga qarshi kurashish va sud-huquq masalalari bo'yicha qo'mitalar tuzildi, bu esa parlament nazoratini kuchaytirish imkonini berdi.

Sud tizimidagi korruptsiya huquq-tartibot sohasidagi eng murakkab va nozik muammolardan biri hisoblanadi. Jamiyatning sud tizimiga bo'lgan ishonchi qabul qilingan qarorlarning adolatlilik, asoslilik va xolisligiga bog'liq. O'zbekistonda sud faoliyatiga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bo'yicha choralar ko'rildi, bu esa qaror qabul qilishda inson omilini minimallashtirishga xizmat qilmoqda. Xususan, 2021-yildan boshlab ishlar sudyalari o'rtasida avtomatik tarzda taqsimlanadigan tizim joriy etildi, bu esa ayrim sudyalarga ta'sir o'tkazish orqali korruptsiyaga yo'l qo'yish imkoniyatini yo'qqa chiqaradi.

Shuningdek, sud tizimida kadr siyosati bo'yicha keng ko'lamli islohotlar boshlandi. Sudya lavozimiga nomzodlarga qo'yiladigan yangi talablar joriy etildi, jumladan majburiy psixologik test sinovlari talab qilinmoqda. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, bunday yondashuv kadrlarni tanlash bosqichida korruptsiya xavflarini aniqlash imkonini beradi. Germaniya, Portugaliya, Avstriya va boshqa mamlakatlarda nomzodlar stressga chidamlilik va etikaga rioya qilish

qobiliyati bo'yicha sinovdan o'tishlari kerak. Qozog'iston va Moldova kabi davlatlarda esa nomzodlar poligraf tekshiruvidan o'tishi mumkin.

O'zbekistonning korruptsiyaga qarshi milliy strategiyasi sud-huquq tizimidan tashqaridagi boshqa davlat institutlari, iqtisodiyot va jamiyat hayotini qamrab olgan keng qamrovli islohotlarga yo'naltirilmoqda. **2025-yil 5-mart kuni bo'lib o'tgan Korruptsiyaga qarshi kurashish bo'yicha Milliy kengash yig'ilishida Prezident Shavkat Mirziyoyev korruptsiyaga qarshi kurashishni davlat siyosatining ajralmas qismi sifatida belgilab, 55 ta tashabbusni ilgari surdi.**

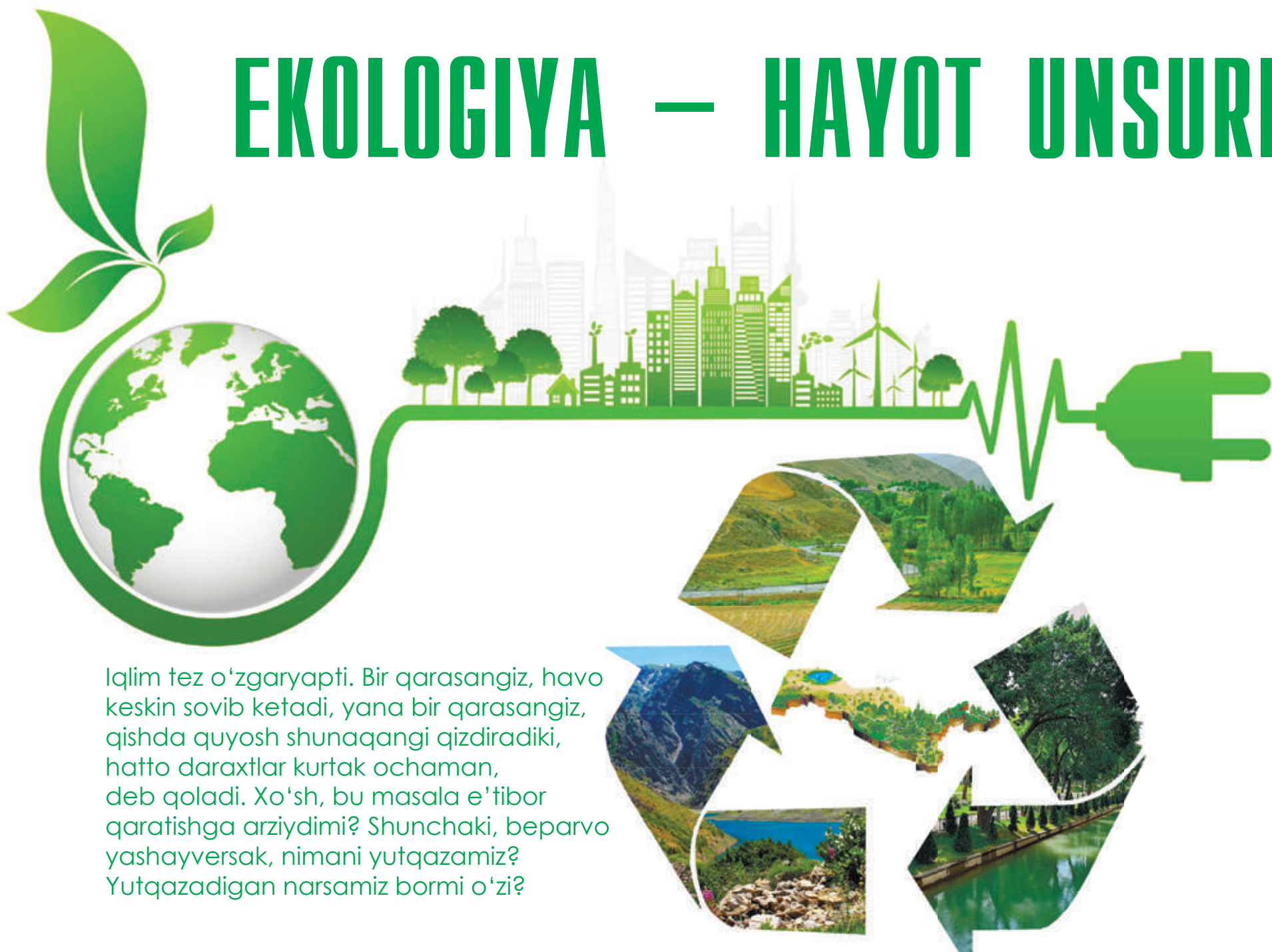
Jumladan, korruptsiyaga qarshi kurashish bo'yicha xalqaro tashkilotlar va sheriklar bilan hamkorlikni kuchaytirish, GRECO va BMT tavsiyalariga mos qonunchilikni ishlab chiqish, korruptsion jinoyatlarni mustaqil tekshirish mexanizmlarini yaratish va korruptsiyani fosh etuvchilarni himoya qilish tizimini rivojlantirish kabi yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratildi.

Shuningdek, davlat xizmatlari, sog'liqni saqlash, ta'lim, huquq-tartibot organlari va davlat kompaniyalari korruptsiyaga qarshi qattiq nazoratga olinadi. Byudjet xarajatlarini monitoring qilish, elektron tenderlar va shartnomalarni joriy etish, infratuzilma loyihalarini audit qilish orqali shaffoflikni ta'minlash rejalashtirilgan.

Prezident tomonidan taklif qilingan chora-tadbirlar shaffof va hisobdor davlat boshqaruvini yaratishga, fuqarolarning davlatga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga va O'zbekistonning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga xizmat qiladi.

Sh. DO'SALIYEV,
O'zbekiston Respublikasi
Harbiy sudining sudyasi.
D. TURABEKOV,
sudya katta yordamchisi

EKOLOGIYA – HAYOT UNSURI

Iqlim tez o'zgaryapti. Bir qarasangiz, havo keskin sovib ketadi, yana bir qarasangiz, qishda quyosh shunaqangi qizdiradiki, hatto daraxtlar kurtak ochaman, deb qoladi. Xo'sh, bu masala e'tibor qaratishga arziydimi? Shunchaki, beparvo yashayversak, nimani yutqazamiz? Yutqazadigan narsamiz bormi o'zi?

Mendan so'rasangiz, albatta bor, degan bo'lardim. Chunki inson tabiat bilan, tabiiylik bilan barhayot. Demak, boshdan do'ppini olib, jiddiy o'ylash fursati yetdi. Aks holda, bizni kutayotgan muammolar ko'lami ortadi. Bu haqda o'ylashning o'zi kishini sarosimaga soladi.

Xo'sh, bu borada mamlakatimizda qanday choralar ko'rilmogda? Maqolada ana shu savolga javob izlab ko'ramiz.

Keling, dastlab “Yashil makon” umummilliy loyihasining afzalliklari xususida gaplashsak. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ushbu tadbirlar, avvalo, aholi turmush sharoitini yaxshilash, ekologiyani muhofaza qilish va barqaror rivojlantirishga qaratilgani bilan ham ahamiyatli ekanini ko'ramiz.

Bu loyiha, ayniqsa urbanizatsiya, aholining tez o'sishi va texnogen bosimlari tufayli ekologiyani saqlashning muhimligini yanada ochib beradi.

LOYIHANING EKOLOGIK AFZALLIKLARI

“Yashil makon” loyihasining asosiy maqsadi – shahar va qishloq hududlarida yashil hududlarni ko'paytirish, soflikni saqlash, tabiiylikni oshirishdan iborat.

Qolaversa, loyiha doirasida manzarali va mevali daraxtlar hududlarning iqlimiga mos, tuproqning meliorativ holatidan kelib

chiqib ekilayotgani esa tez orada ana shu joylarda bog'-u rog'lar barpo bo'lishidan dalolat bermoqda. Yashil hududlar esa havoning tozaligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Daraxtlar uglerod dioksidini so'rib olib, kislorod tarqatishga xizmat qiladi. Bu esa barchamiz uchun hayot demakdir.

TABIIY RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH

Yana bir gap: bilasiz, yashil maydonlar, ayniqsa suv resurslarini tejash va asrashda muhim rol o'ynaydi, ko'chkilar yuzaga kelishining oldini oladi.

IKKILAMCHI IQTISODIY VA IJTIMOY FOYDA

“Yashil makon” loyihasi, nafaqat ekologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham muhimdir. Ayni tadbirlar doirasida yangi ish o'rinlari yaratilishi va yangi yo'nalishlar rivojlanishiga xizmat qilayotgani ham bor gap.

TURIZMNI RIVOJLANTIRISH

Bugun har qaysi mamlakat, ayniqsa turizm sohasiga alohida e'tibor qaratmogda. Nega? Chunki bu qo'shimcha daromad hisoblanadi. Sayohatchilar oqimi qancha ko'p bo'lsa, demak, aholi uchun ham, davlat uchun ham foydali hisoblanadi. Biz yashab turgan zamin esa azaldan

o'zga xalq vakillarining doimiy diqqat markazida bo'lgan. Chunki otabobolarimizdan meros tuprog'imiz betakror manzaralari, tabiiy va o'ziga xos go'zalliklari, asosiysi havoning sofliqi bilan nom taratgan.

Shunday ekan, yashil hududlarning ko'paytirilishi turizmga ham yordam beradi. Ekoturizmning rivojlanishi nafaqat aholini ekologik madaniyatga o'rgatadi, balki turistlarni jalb etish va mamlakat iqtisodiyotiga ham foyda keltiradi. Bugun ana shu maqsadlar tomon dadil qadam tashlanmogda.

SOG'LOM HAYOT TARZI

Yashil hududlar aholiga dam olish, sport bilan shug'ullanish va tabiat bilan uyg'unlashish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, yurtdoshlarimizni jismonan sog'lom bo'lishini ta'minlaydi.

ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Yashil maydonlarda quyosh quvvatidan samarali foydalanish imkoniyati ham mavjud. Bu esa barqaror rivojlanishga olib keladi.

IJTIMOY SALOMATLIKKA TA'SIRI

Ta'kidlash kerakki, yashil hududlar, ayniqsa aholi salomatligini yaxshilashda muhim

ahamiyatga ega. Boisi havo toza bo'lsa, tana barqaror bo'ladi. Yashil maydonlar esa havo va atmosferadagi zararli gazlarni so'rib, havoni toza saqlaydi. Bu esa respirator kasalliklarni kamaytiradi va odamlar uchun yaxshi turmush sharoitini yaratadi. Shuningdek, bunday hududlar odamlarda stressni kamaytirishga yordam beradi. Charchoq tez tarqaydi. Bundan tashqari, ularning toza va uyg'un muhiti odamning umumiy salomatlik holatini yaxshilaydi.

Bir so'z bilan aytganda, “Yashil makon” loyihasi mamlakatimizda ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish, barqaror rivojlanishni ta'minlash va aholi turmush darajasini oshirishda katta ahamiyatga ega. Yashil hududlarning ko'paytirilishi atrof-muhitni muhofaza qilish bilan birga, ijtimoiy, iqtisodiy va salomatlik sohalarida ham ijobiy o'zgarishlarga olib keladi. Ayni kunlarda mamlakatdagi barcha hududlarda mazkur loyiha doirasida amalga oshiriladigan tadbirlar ekologiyaga bo'lgan munosabatni isloh qilish va yangi “yashil” iqtisodiyotga o'tishga qaratilgan muhim qadamdir. Zotan, ekologiya – hayot unsuri.

Navro'zbek YUSUPOV,
Oliy Majlis Qonunchilik
palatasi deputati,
Ekologik partiya
fraksiyasi a'zosi

“BULAR MENING SAYYORLARIM”

O'tayotgan har bir kunimiz xotiraga aylanib bormoqda. Ko'z oldimizda yurgan qancha yaqinlarimiz bu olamni tark etmadi, deysiz. Hozirimizdan 100 yil keyin bu musaffo osmon ostida birortamizdan gard ham qolmaydi. To'rt kunlik hayotini besamar o'tkazayotgan do'st-u birodarlarimizni ko'rib, ko'nglim bir muddat xomush tortadi. Yoshi bir joyga borib qolgan, tirikligidayoq unutilib borayotgan insonlar ham yo'q emas. Umrda birovga nafi tegmagan, yo'lda yotgan toshni u yerdan bu yerga olmay, “Bersang yeyman, ursang o'laman” deb yashab o'tayotganlar ham bor. Odamning qancha yashagani emas, qanday yashagani muhim, deb bekorga aytishmagan ota-bobolarimiz. Sizlarga so'zlab bermoqchi bo'lgan qahramonim esa qisqa umri davomida o'zidan barhayot xotira qoldirib ketgan.

9-may – Xotira va qadrlash kuni munosabati bilan Vatan himoyasi yo'lida, mardlarча jon bergan askarlarimiz yodini abadiylashtirish maqsadida yurtimizda turli sa'y-harakatlar olib borilmoqda. Toshkent shahridagi “G'alaba bog'i”ning ochilishi ham bunga yaqqol misol bo'la oladi. Yaqinda nashrdan chiqishi kutilayotgan “Ajodlar izidan” nomli kitob ham janglarda mardonavor jon bergan askarlarimiz yodini abadiylashtirishga qo'yilayotgan katta qadamlardandir. Ular yashagan xonadonlarga tashrif jarayonida ko'nglimdan o'tgan tuyg'ular, ularning doim qalbimizda barhayot ekani, balki bizdan keyin ham yodi tirik bo'lishiga ishonch berdi.

Xuddi shunday xonadonlardan biri – marhum leytenant Sayyor Sadinov yashagan hovli e'tiborimni tortdi. Sayyorning volidasi Roziya onaning so'zlarini katta hayajon bilan tinglar ekanman, qahramonimizning bolaligiga qo'shilib bola, ulg'ayganida esa do'st bo'lib yonida yurgandek his qildim o'zimni.

Roziya ona shunday hikoya qiladi:

– Turmush o'rtog'imdan ayrilganimdan so'ng bolalarimning yelkasiga oila mas'uliyati juda erta tushdi. Sayyorim barvaqt ulg'ayib qolgandek tuyulardi o'zimga. Bolalardek xarxasha qilib, nimaningdir ustida yig'laganini bilmayman. Maktab paytlari ham doim sinfdoshlarini oldi bo'lib yurardi, biror marta bo'lsinki, ortidan yomon gap eshitgan bo'lsam. O'zimning ham shu farzandimni koyib, urushganim yodimda yo'q. Men ish bilan sahar ketib, tun qaytardim. Kelgunimcha hamma

ishlarni joy-joyiga qo'yib, ukasiga qarab o'tirardi. Katta odamlar bilan suhbatlashgandek gaplashardik. “Onajon, hali sizni dunyodagi eng baxtli ona qilaman, hajlarga yuboraman, katta uylarimiz bo'ladi”, deb orzular qilardi. Xo'jayinim juda yaxshi ko'rardi. Tillariga solganmi, aytardiki: “Sayyorning qomati, bo'y-basti yaxshi, harbiy qilaman!” Xuddi aytganlariday bo'ldi. Sayyorim otasining aytganidan ham yaxshiroq xizmat qildi, Vatanimizga. Bolamdan ko'nglim to'q edi, boshqacha bola bo'lgan...

Xona to'rida turgan suratlariga termilaman, nigohlari o'tkir, so'zlari keskir yigit gavdalanadi xayolimda. Haqiqiy jangchi, qo'llarida turgan qurol ham go'yo shunday pahlavonning panjalarida ekanidan mamnundek tuyiladi. Yovqur jangchi-a, deyman o'zimga o'zim.

So'ng yana Roziya onaning gaplariga quloq tutaman:

– Maktabni tamomlagach, Toshkent oliy umumqo'shin qo'mondonlik bilim yurtiga o'qishga kirdi. Sirli yigit edi bolam, xizmati haqida gap ochmasdi. Avvali boshda harbiy bo'lishiga qarshilik qilganim uchun shunaqa qilsa kerak, deb o'ylaganman. Keyin tushunib yetdim, harbiy sirlarni o'zidan boshqaga ishonmas ekan, hatto menga ham. 1998- yoki 1999-yillar “Vatanparvar” gazetasida chop etilgan maqolalardan birida Sayyorimni ko'rib qoldim “Jasorat” medali bilan taqdirlanganini. Telefon qildim. “Sayyor seni Prezidentimiz taqdirlabdi”, deb sababini so'raganimda, yaxshi o'qiganim uchun, deb qo'ygandi.

Hayron qolganman, o'qishda yaxshi o'qigani uchun ham “Jasorat” medali berilarmikan deb. Televizorda ko'rardim, halok bo'lganlarga, biror katta qahramonlik ko'rsatganlarga berishini. Sayyorim 21 yoshida leytenant bo'lgan mard, jasur, shu bilan birgalikda mehribon yigit edi. Biror insonning ko'nglini qoldirmasdi, toza, sarishta yurardi, hammaning nazariga tushgandi. Kuchli edi o'g'lim, hech narsadan qo'rqmasdi, merganlikka uquvi ko'p edi. Qaysidir tanlovda merganlik bo'yicha bellashuvda qatnashib, ming harbiy ichidan birinchilikni olgan. Amerikaga borib keldi, beshta shtatida bo'lganman, deb aytib berardi. Sayyor Chirchiqda yashagan, o'sha yerda ham ko'p rasmlari, narsalari bor. Portretlarini o'rtoqlari olib ketardi, esdalik uchun. Shunday qilib, o'g'lim qanday faoliyat qilganini, qadr-qimmatini qanchalik ekanini o'shanda bildim. Ta'ziyada do'stlari guruh-guruh, batalyon-batalyon bo'lib keldi, shunda har biridan Sayyorimning qanaqa yigit ekanini bilganman. Ular aytardiki, u guruh komandiri bo'lgan paytlarda birovga sen shu yerdan o'tishing kerak demas edi, o'zini avtomatini tepaga ko'tarib, suvdan o'tish kerakmi, botqoqlikdan o'tish kerakmi, o'zi ko'rsatardi, keyin qo'l ostidagilar ko'rib, uning orqasidan o'tar edi. Kimdan eshitsangiz ham, kimdan so'rasangiz ham Sayyorim haqida yonib gapiradi.

Men jim termilaman, albomlardagi suratlariga va bexos albom orasida uncha eski bo'lmagan bolalar suratiga ko'zim tushadi.

– Bular mening Sayyorlarim, – deydi Roziya ona. Xonadonimizga yo'qlab keladigan do'stlari, harbiylarning Sayyor haqida faxrlanib gaprishlari, uning mardligi, jasoratini qayta-qayta aytishlaridan ko'nglim taskin topadi. O'sha paytlarda ko'pchilik menga qo'g'iroq qilib, yoki uchrashganda “O'g'limga Sayyor deb ism qo'ymoqchiman”, derdi. Ularning bu gaplaridan xursand bo'lardim. Sayyorlarning sog'lig'i, o'qishlaridan xabar olib turardim. Suratlarini yuborishlarini so'rab, farzandimdan faxrlanib o'tiraman. Hozirda Sayyor ismli yigirmadan ortiq bolalarni bilaman, ularning ayrimlari katta yigit bo'lib qolgan. O'zim ham nabiralarimdan biriga shu ismni qo'rganman. Chirchiqqa yo'lim tushganida o'g'limning do'stining xonadonida mehmon bo'ldim. “Ayajon, do'stimning xotirasi doim dilimda, ismi ham tilimdan tushmasin, deb nabirangizga do'stimning ismini qo'rganman, nasib qilsa, uylantirsam, o'zingiz bosh-qosh bo'lasiz”, deydi. Bulardan boshim osmonga yetguday xursand bo'laman. Shunday farzand tarbiya qilganimdan g'ururlanaman. Bolamning qolgan umrini shu yigitlarga qo'shib berishini Xudodan so'rab, duo qilaman!

Suhbatni yakunlab qaytar ekanmiz, onaxonga qo'shilib bir sharpa ta'qib etgandek bo'ladi. O'ylayman, Sayyor Sadinovning ruhi doim onasining yonida, Vatan xizmatiga shay turibdi deb. Qahramonlar o'lmaydi. Ular qaysidir mard yigitning hayotida qayta-qayta yuz ko'rsataveradi.

Muhammadali G'OFFOROV,
“Vatanparvar”

Vatan ravnaqi, tinchligi va himoyasi yo'lidagi qahramonlik unutilmaydi

15 UZOQ UMR KECHIRISHNING QOIDASI

Parkent o'zining so'lim tabiati, Chimyon tog'lariga tutashib ketgan qir-adirlardagi uzumzorlari bilan mashhur. Parkentning "Chillaki", "Rizamat", "Kishmish", "Buvaki", "Toifi" uzum navlari bilan nafaqat yurtimizda, balki dunyoda dong taratgan, desak, adashmaymiz. Zarkent, So'qoq, Kumushkon, Nomdanak, Sanginek, Nevich kabi aholi punktlaridagi iqlim sharoiti yilning to'rt faslida ham turistlarni o'ziga jalb etib keladi.

Xalq etimologiyasida parilar yurti deb e'tirof qilanadigan bu zaminning Anorboy Jalilovdek qahramonlari ham bor. Nomdanaklik 101 yoshli otaxon Ikkinchi jahon urushi qatnashchisi. 1943-yilning 20-oktabrida tashkil qilingan Belarus frontida Yevropani fashist bosqinchilaridan ozod etishda munosib hissasini qo'shgan. Bir asrdan ko'p umr kechirishiga qaramay, hali ancha tetik. Eng ahamiyatlisi, ko'zoynaksiz yozishi, o'qishi va uxlashi oldidan jismoniy mashq bilan shug'ullanishini aytmaysizmi? Mittigina yondaftariga uzoq yashash sirlaridan tortib, kun tartibi va qiziqarli ma'lumotlar qayd etgani diqqatga sazovor. Shu yoshida xotirasining kuchlilikini aytmaysizmi? Voqealarning kunidan tortib, soati va qayerda bo'lganini xuddi hozirgiday eslaydi.

Otaxonning bolalik yillari 30-yillarning qahatchilik davriga to'g'ri keldi. Shuning uchun oilaning har bir farzandi, jumladan Anorboy ota ham yashash uchun o'z holicha kurash olib bordi. Qorin to'yg'azish ilinjida yoshiga to'g'ri kelmaydigan yumushlarni bajarishdan tashqari, ilm olishni kanda qilmadi. O'smir yoshiga yetganda urush boshlanib qolishi u singari tengqurlari zimmasiga yanada ko'proq tashvishlarni yukladi. Chunki kattalar yoppasiga frontga otlanib, oila tashvishi va kolxozdagi barcha ishlar xotin-qizlar hamda o'smirlarga qolgandi.

1944-yilning kuziga kelib Anorboy Jalilov 18 yoshida frontga jo'natildi. Parkentda to'plangan guruh piyoda yo'l bosib Toshkentga, keyin esa yuk tashuvchi vagonlarda Qozog'istonning Semipalatinsk shahriga yetib keladi. Anorboy Jalilov poligonda qisqa tayyorgarlik bosqichidan so'ng Moskvadagi zaxira fronti saflarini to'ldiradi. Qisman rus tilini bilgani uchun reaktiv artilleriya divizioniga qabul qilingan. BM-31-12 ("Katyusha") nomi bilan urushda nom qozongan reaktiv artilleriya divizioni boshqa qo'shin turlaridan farqli ravishda janglarda to'g'ridan to'g'ri ishtirok etmagani bilan ahamiyatli. Negaki, "Katyusha"chilar qarshi hujumlardan oldin, bir necha kilometr uzoqdan dushman tomon snaryadlarni yog'dirgan. Shuning uchun Anorboy ota urushning birinchi chizig'ida qatnashmaganini o'zining tirik qolishidagi birinchi omadi deb hisoblaydi.

– Urushga ketishimga qadar akalarim Miromil va Mirziyod frontda bedarak yo'qolgani haqida xabar oldik, deb eslaydi Anorboy Jalilov.

– Buning ustiga mahallamizdagi ko'p xonadonlarda "qoraxat" tufayli aza ochildi. Qishlog'imizning navqiron yigitlari jang maydonlaridan qaytmadi. Shu sababli ketish oldidan Parkentning diydoriga to'yib-to'yib oldim. Albatta, tirik qaytaman deya xayolimda o'zimga o'zim so'z berdim. Urush

qo'rqoqlarni kechirmasligini yaxshi bilardim. Ammo ne-ne ajal changalidan chiqishning birgina yo'li o'limga tik boqib, yov bilan mardonavor kurashish edi. Bunga ruhan tayyor edim. Qalbmida halok bo'lgan hamqishloqlarim, hamyurtlarim uchun qasos o'ti yonardi. Taqdir taqozosi bilan reaktiv artilleriya divizioni safiga tushib qoldim. Birinchi bor dushman bilan Frankfurt-Mayn shahri yonidagi o'rmon yaqinidagi jangda to'qnash keldik.

"Katyusha"chilar dushmanga katta talafot yetkazgani uchun fashistlar diversiya guruhlari bilan divizionimizga qo'qqisdan hujumlar qilib qoldi. Shunda avtomat va karabin multqlari bilan yuzma-yuz jang qilishimizga ham to'g'ri kelgan. Artilleriya qurilmalarini dushman hujumidan qo'riqlashda bizga alohida bo'linma ham biritirilgandi. Xullas, kamsonli yuzma-yuz janglarda qatnashganimga qaramay, fashistlardan hamqishloqlarimning, hamyurtlarimning qasosini oldim. Divizionimiz Belarus fronti qo'mondoni marshal Rokossovskiy boshchiligidagi Polshani 1945-yilning boshida nemis bosqinchilardan ozod qildi. Bu bilan Berlinga yo'l ochilib, g'alaba onlarini yanada yaqinlashtirdi. Xullas, oradan ko'p o'tmay, urush tugadi. Qo'shinlarda uzoq vaqt xizmat qilganlarga uyiga javob berildi. Menga o'xshagan yoshlar xizmatni davom ettiradigan bo'ldik va 1950-yil 21-oktabrga qadar Germaniyada qoldim. Orada komandirlarim meni kichik komandirlar tayyorlash maktabiga o'qishga jo'natishdi. O'qishni tugatib, serjant unvoniga ega bo'ldim va bo'linma komandirligiga tayinlandim.

Parkentga qaytganimdan keyin pedagogika o'rta-maxsus texnikumida tahsil oldim. Kunlarning birida Mahmud Kenjaboyev degan sobiq ofitser tuman markaziga chaqirib, boshlang'ich sinflarni o'qitish bo'yicha taklif qilib qoldi. Shu-shu 33 yil davomida boshlang'ich sinf o'quvchilariga ustozlik qildim. Ora-orada rus va nemis tili bo'yicha yuqori sinflarga ham dars o'tib turardim.

Otaxon bilan suhbatimiz jarayonida uning uzoq umr kechirish sirlari va yodidan chiqmaydigan uchta eng muhim voqeani so'radik.

– Uzoq umr kechirishning 15 ta qoidasi bor, – deganча yondaftarchasini olib, ularni birma-bir o'qiy ketdi: – Eng birinchisi, bo'lar-bo'lmasga asabiylashish kerak emas. Keyingilari muntazam jismoniy harakat, to'g'ri ovqatlanish, ruhiy barqarorlik, xushmuomalalik, hayotni seva olishlik, atrofdagilar bilan til topa olishlik... Hech qachon yodimdan chiqmaydigan voqealar uchtdan ko'p, menimcha. Qahatchilik davrida kechgan yoshligim. O'sha paytlarni eslasam, bugungi kunimizga shukrona keltiraman. Keyin xizmatdan berilgan ta'til tufayli ikki haftaga Parkentga kelib-ketishim. Qaytishda belaruslik quroldosh do'stim Nikolayning uyiga, Baranovich shahriga kirib o'tganim. Hali ham esimda, unikiga Parkent uzumlaridan, nonlaridan olib borganman. Kolya ham uyidagilarni ogohlantirib qo'ygan ekan, Zinaida degan singlisi uzoqdan tanib kutib oldi. G'alaba kuni komandirimizni tepaga otganimiz, bir-birimizni quchoqlab yig'laganimiz. 100 yoshimda Samarqandga ziyoratga borganim, Xotira va qadrlash bayramida davlatimiz rahbari bilan uchrashganim...

101 yoshni qarshilagan Anorboy otaning qiyin davrlarni eslab, ko'zlarida yosh halqalanishi ko'rib, bugungi kunimizga shukrona keltirishini eshitib, ancha sukut saqlab qoldik. Otaxon gap orasida 10 nevara, 30 evara, 50 chevaraning sevimli bobosi ekanini faxrlanib aytib o'tdi. U bosib o'tgan mashaqqatli umr yo'lga chetdan qarar ekanimiz, Anorboy Jalilov hayotini sharqirab oqadigan daryoga o'xshatdik. Nomdanak qishlog'idan, shundoqqina Anorboy otaning hovlisi etagidan oqib o'tuvchi Qizilsoy fikrimizni qo'llab-quvvatlaganday sharqirab oqmoqda.

Xuddi shu elning qahramon o'g'loni bilan hali hamnafas oqaveraman, degandek pishqirib, loyqalanib, po'rtana bo'lib oqmoqda. Yoz va kuzga Qizilsoyning suvi tiniqlashadi. Qahramonimizning kecmishi ham xuddi Qizilsoyniki singari shishadek tiniqlashib, yaqinlari davrasida dorulamon umr kechirmoqda.

Asror RO'ZIBOYEV,
"Vatanparvar"

YOSHINGIZ QIRQDAN

Odamlar orasida “Yosh qirqdan o‘tganida insonning xotirasi susayib, aqliy qobiliyatlari sezilarli darajada pasaya boshlashi tayin” degan yangilish bir tasavvur yuradi. Yoshi endigina o‘ttizdan oshganlar ham “Endi xorijiy filni o‘rgana olmayman”, “Yangi bir sohani o‘zlashtirish endi ancha murakkab bo‘ladi” yoki “Sport bilan shug‘ullanishni boshlash vaqtidan o‘tdim” deydi. Gapning o‘ngi kelganda aytish kerak, Qurolli Kuchlarimizda xizmat qilayotgan ayrim yoshi kattaroq ofitserlar orasida ham qo‘lning qovushtirib qo‘yib, nomigagina xizmat qilib, nafaqani intizorlik bilan poylab yotganlar yo‘q emas. Bugungi ilmiy tadqiqotlar bunday qarashlarning noto‘g‘ri va zararli ekanini isbotlab berdi.

To‘g‘ri, yosh o‘tib borgani sayin umumiy holda inson organizmida kuchsizlanish, pasayish, ya‘ni organizmning “qariy boshlashi” kabi salbiy o‘zgarishlar paydo bo‘ladi, albatta. Ammo to‘g‘ri ovqatlanish, faol hayot tarzi, ong musaffoligini asrash hamda intellektni muntazam mashq qildirib borish singari o‘ta foydali tadbirlar inson salomatligi va mehnat mahsulдорligini uzoq yillargacha saqlab qolishini hamma ham tan olavermaydi.

O‘z vaqtida matematika, astronomiya, fizika, tibbiyot va boshqa ko‘plab sohalarida tub burilishlar, olamshumul ixtiro va kashfiyotlarni qilgan dono xalqimizda “Yosh – umrini bag‘ishlar, qari – umrini qarichlar” degan maqol tarqalgan. Bu maqolni insonshunos olimlarning ko‘pchiligi, ayniqsa psixologlarning qabul qila olmasligini alohida ta‘kidlab o‘tish lozim. Sababi shundaki, maqol zamirida muayyan bir ma‘no bilan birgalikda hayotdan erta sovimoq, umidsizlik, kelajakka va o‘z kuchiga ishonchsizlik ham yotadi. Bunday zararli xususiyatlarni xalqimizda badbinlik, xalqaro tilda esa pessimizm deb ataydi. Hayotda nekinlik, ya‘ni optimizmni hayotiy tamoyil qilib olgan inson esa “Saksonga kirganimda ham shunday sermahsul ishlaymanki, yoshlar uyalib, hayratdan yoqa ushlaydilar” degan maqsad bilan yashaydi.

Mana bu ma‘lumotlarga e‘tibor qaring:

1. Mashhur rus yozuvchisi Lev Tolstoy (1828–1910) “Hojimurod” qissasini 76 yoshida yozib tugatadi.

2. Opera janrining yirik ustasi, nomdor italyan kompozitori Juzeppe Verdi (1813–1901) Shekspir asarlari asosidagi mashhur operalari – “Otello” musiqali fojiasini 73 yoshda, “Falstaf” komik operasini esa 79 yoshida yaratadi.

3. Yangi davr nemis adabiyotining asoschisi, yozuvchi va mutafakkir Johann Volfgang Gyote (1749–1832) jahon adabiyotidagi shoh asarlardan biri deb e‘tirof etilgan “Faust” fojiasini 80 yoshdan oshganida tamomlaydi.

4. Nobel mukofoti laureati, taniqli ingliz yozuvchisi Bernard Shou (1856–1950) 90 yoshdan oshganida ham ijod qilishdan to‘xtamagan.

5. Harbiy texnika sohasida otish qurollarining konstruktori, mashhur rus olimi M. Kalashnikov 90 yoshdan o‘tganida ham o‘zining jahonga mashhur avtomatini mukammallashtirish ishlari bilan shug‘ullangan.

6. Salkam 100 yil umr ko‘rgan xalqimizning ulug‘ shoiri va mutafakkiri Mavlono Lutfiy (1366–1465) esa umrining so‘nggi yillarida ham ajoyib asarlar yozgan.

Aniq va tabiiy fanlardan ijodiy mahsulдорlikning nisbatan ertaroq so‘nishi kuzatiladi. Falsafiy mushohada talab etiladigan ma‘naviy sohalaridagi ijodiy yuksalish esa aslida 50 yoshlarda pishib yetilib, avjiga chiqadi. Ammo sog‘liqni yoshlikdan asrash lozim bo‘lganidek, aqliy mehnatning faollik darajasini ham ilgariroq kuchaytirishni boshlash hamda imkoni boricha to‘xtatmaslik juda muhimdir.

Miyani keksayganda ham sog‘lom va faol darajada ushlab turish, ruhan tetik yurish hamda aqliy mehnatning umrini uzaytirishga doir quyidagi tavsiyalarga e‘tibor bering:

1. Ishlatasan yoki yo‘qotasan

Barchaga ma‘lumki, harakatdan to‘xtagan har qanday tirik organizm “o‘lib” boraveradi. 80-85 foizi suvdan iborat bo‘lgan insonning miyasi harakatsiz yoki kam harakatli bo‘lsa, ko‘lmakka o‘xshab loyqalana boshlaydi. Doimiy yurib turgan suv esa tiniq va musaffo bo‘ladi. Shuning uchun ham necha yoshga kirgan bo‘lishingizdan qat‘i nazar, o‘qish-o‘rganish, yodlash, tahlil qilish hamda yangi-yangi taassurotlarni qabul qilishdan to‘xtamang! “Ishlat yoki yo‘qot” qoidasi, eng avvalo, aqliy mehnat bilan bog‘liq faoliyat turlarida, qolaversa, har qanday ishda juda zarur bo‘lgan ruhiy jarayon xotiraga taalluqlidir. Agar inson yangi-yangi ma‘lumotlarni, faktlarni, raqamlarni yodlab turmasa, uning xotirasi, albatta, sustlashadi. Yangi xorijiy tilni o‘rganishga kirishish esa foydali.

2. Jismoniy mashqlar va intellekt

Mutaxassislarning fikricha, jismoniy mashqlar butun tanani, xususan miyani ham kuchaytirib, yaxshiroq ishlashni ta‘minlaydi. Shunday ekan, diqqat, xotira, tafakkur kabi muhim ruhiy jarayonlarni keksalikda ham “jangovar” holatda ushlab turish uchun haftada uch marta, kamida yarim soatdan intensiv jismoniy mashqlar bilan shug‘ullanang.

3. Miyani oziqlantirish

Sog‘lom ovqatlanish tamoyillariga amal qiling. Miya uchun foydali bo‘lgan taomlarni, ayniqsa B guruhidagi vitaminlarga boy bo‘lgan yeguliklarni iste‘mol qiling. Organizmda B₁₂ vitaminining yetishmasligi xotiraning kuchsizlanishi, parishonxotirlik va jizzakilik kabi salbiy xususiyatlarning rivojlanishiga olib keladi. Miyani juda yaxshi oziqlantiradigan bu darmondorini jigardan topishingiz mumkin. Yog‘li ovqatlarni xush ko‘rsangiz, yog‘li baliq yeb turishni odat qiling. Kuchli antioksidant bo‘lgan uzum, anor, yong‘oq, chemika, smorodina kabilarni ko‘p iste‘mol qiling. Turli ko‘katlar va dukkakli o‘simliklar, shuningdek ko‘k choy ham antioksidant bo‘lib, miya uchun foydalidir.

4. Ruhiy salomatlikni asrash

Har qanday vaziyatda ham xotirjamlikni saqlay olish, o‘z-o‘zini nazorat eta olish, hissiyotlarni jilovlash, o‘z imkoniyatlaridan foydalana olish, samaradorlik bilan yaxshi ishlay olish hamda o‘zi yashab turgan jamiyatning ravnaqiga hissa qo‘sha olish kabilar ruhan sog‘lom insonga xos bo‘lgan sifatlardir. Ruhan nosog‘lom insonga uyquning buzilishi, xotiraning susayishi hamda yomon fikr va hissiyotlar xos bo‘ladi. Shunday ekan, uyquni yaxshi va chuqur bo‘lishiga harakat qiling hamda mehnat va dam olish rejimini maqbul yo‘lga qo‘ying. Ruhiy salomatlikda “fikrlarni boshqara olish” ayniqsa muhimdir. Diqqatingizni hayotning yorqin tomonlariga yo‘naltiring. Salbiy fikrlarni o‘zingizga iloji boricha yaqinlashtirmang. Har qanday ko‘ngilsizlikdan hikmat va yaxshilik qidiring. Bizning fikrlarimiz qanday bo‘lsa, ruhiy holatimiz ham shunday bo‘lishini unutmag.

5. Neyrobika

Neyrobika mashqlari yordamida ham bosh miya salomatligi hamda aqliy quvvatga erishish mumkin. Neyrobika “Nerv hujayralarini harakatlantirish, mashq qildirish” degan ma‘noni anglatadi. Neyrobikaning sodda va kam vaqt talab etadigan mashqlariga: xonada yumuq ko‘z bilan yurish, odatiy ishlarni chap qo‘lda (*chapaqay bo‘lsa, o‘ng qo‘lda*) bajarish, odat bo‘lib qolgan yo‘nalishlarni o‘zgartirib turish, yangi tanish va do‘stlar orttirish kabilar kiradi. Neyrobika yordamida miyamizda ishlamay, mudrab yotgan dangasa hujayralarni harakatga keltirib, miya yarim sharlari o‘rtasidagi bog‘lanishni yanada mustahkamlaysiz.

Haydarbek HAMDAMOV,
Jizzax davlat pedagogika universiteti
Pedagogika-psixologiya
fakulteti katta o‘qituvchisi

Poydevor

YOSHLARNING

VATANPARVARLIK TARBIYASI:

asoslar, usullar va zamonaviy qarashlar

Vatanparvarlik tarbiyasi – bu yoshlarning Vatanga muhabbati, uning tarixi, madaniyati, anʼanalari va qadriyatlariga hurmat hissini shakllantirishga qaratilgan tizimli va maqsadli faoliyat. Bu faoliyat nafaqat Vatanga emotsional bogʻliqlikni, balki fuqarolik javobgarligini, yurtni himoya qilishga tayyorgarlikni va jamiyatda faol ishtirok etishning ahamiyatini anglashni oʻz ichiga oladi. Globallashuv, raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va tez oʻzgarishlar sharoitida bu mavzu, ayniqsa oʻz dolzarbligini namoyon qiladi.

Vatanparvarlik faqat davlatga sodiqlik bilan cheklanmaydi. Bu yanada chuqur tushuncha boʻlib, u milliy va madaniy xilma-xillikka hurmat, boshqa xalqlar va madaniyatlarga bagʻrikenglik, shuningdek xalqaro hamkorlik va tinchlikka intilishni oʻz ichiga oladi.

Vatanparvarlik tarbiyasining asosiy vazifasi tarixiy xotirani shakllantirishdan boshlanadi. Birinchi

navbatda, yoshlar oʻz mamlakatining tarixini bilishi va tushunishi kerak. Bu tinchlik va barqarorlikning qadrini anglashga, shuningdek avvalgi avlodlar bilan bogʻliqlikni his qilishga yordam beradi.

Vatanparvarlik tarbiyasi yoshlarni jamiyat hayotida faol ishtirok etishga, qonunlarga rioya qilishga va boshqalarning huquqlarini hurmat qilishga oʻrgatadi.

Yoshlar oʻz mamlakatining anʼanalari, urf-odatlarini, tili va sanʼatini bilishi va qadrlashi kerak. Hozirgi globallashuv sharoitida madaniy merosga hurmatni tarbiyalash milliy oʻzlikni saqlab qolishga yordam beradi.

Bunday tarbiyaning yana bir jihati yoshlarning Vatani himoya qilishga tayyorligini shakllantirishni talab etadi. Bu nafaqat harbiy xizmat, balki davlatning mudofaa qobiliyati va xavfsizligini mustahkamlashga qaratilgan fuqarolik pozitsiyasidir.

Ekologik ongni rivojlantirish ham vatanparvarlik tarbiyasining bir vazifasidir. Vatanga muhabbat uning tabiati, resurslari va ekologiyasiga gʻamxoʻrlikni oʻz ichiga oladi. Yoshlar kelajak avlodlar uchun atrof-muhitni saqlab qolishda oʻz rolini anglashi kerak.

Vatanparvarlik tarbiyasi turli shakl va usullar

orqali amalga oshiriladi, ular anʼanaviy va innovatsion usullarni oʻz ichiga olishi mumkin. Ular qatoriga taʼlim dasturlari, harbiy-vatanparvarlik tashkilotlari, madaniy tadbirlar, volontyorlik va jamoatchilik faoliyati, yangi IT va raqamli texnologiyalar, turizm orqali amalga oshirish usullari kiritiladi. Maktablar, oliy oʻquv yurtlari va boshqa taʼlim muassasalari vatanparvarlik tarbiyasida muhim rol oʻynaydi. Tarix, adabiyot, jamiyatshunoslik kabi fanlar, shuningdek darsdan tashqari tadbirlar yoshlarda vatanparvarlik hissini shakllantirishga yordam beradi. Milliy madaniyat va tarixga bagʻishlangan festivallar, koʻrgazmalar, konsertlar vatanparvarlik hissini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish, faxriylarga yordam koʻrsatish, shahar va qishloqlarni obodonlashtirish yoshlarda javobgarlik hissini shakllantiradi.

Internet va ijtimoiy tarmoqlar davrida zamonaviy texnologiyalardan vatanparvarlik tarbiyasida foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Onlayn kurslar, virtual muzeylar, vatanparvarlik bloglari va videoroliklar samarali vositalarga aylanishi mumkin. Vatan boʻylab sayohat qilish, uning tabiati, tarixi va madaniyatini oʻrganish yoshlarga Vatani yanada yaxshi anglash va uni sevishtirishga yordam beradi.

Yoshlarni jismoniy tayyorgarlik, harbiy ishlarni oʻrganish va doʻstlik ruhini tarbiyalashga yoʻnaltirilgan “Vatan tayanchi” kabi harbiy-vatanparvarlik harakati muhim ahamiyatga ega.

Hozirgi zamonda vatanparvarlik tarbiyasi bir qancha qiyinchiliklarga duch keladi, ular yangi yondashuvlar va yechimlarni talab etadi. Yoshlar chet el madaniyatining taʼsiriga berilib qolishi mumkin, bu esa milliy identifikatsiyaning susayishiga olib kelishi mumkin. Boshqa madaniyatlarga hurmat bilan birga oʻz madaniyatini saqlab qolish muhimdir. Internet va ijtimoiy tarmoqlar manipulyatsiya va notoʻgʻri maʼlumotlarni tarqatish maydoniga aylanib qoldi. Vatanparvarlik tarbiyasi tanqidiy fikrlash va mediasavodxonlikni oʻrgatishni oʻz ichiga olishi kerak.

Jamiyatning tabaqalashuvi, ijtimoiy notenglik va siyosiy qarama-qarshiliklar sharoitida yoshlarni Vatanga muhabbat, tarixga hurmat va tinchlikka intilish kabi umumiy qadriyatlar atrofida birlashtirish muhimdir. Tabiat va ekologiyaga gʻamxoʻrlik ham vatanparvarlikning muhim qismiga aylandi. Yoshlar atrof-muhitni saqlab qolishda oʻz rolini anglashi kerak. Baʼzi mamlakatlarda tarixni qayta koʻrib chiqish, faktlarni buzish va oʻtmish haqida notoʻgʻri tasavvurlarni shakllantirish kuzatilmogʻda. Tarixni toʻgʻri va obyektiv oʻrgatish muhimdir.

Vatanparvarlik tarbiyasi oiladan boshlanadi. Ota-onalar, bobo va buvilar yoshlarga anʼanalarni yetkazib beradi, oilaviy tarix haqida gapiradi, kattalarga hurmat va Vatanga muhabbatni oʻrgatadi. Biroq jamiyatning umumiy roli ham katta ahamiyatga ega. Davlat institutlari, taʼlim muassasalari, OAV va jamoat tashkilotlari birgalikda vatanparvarlik ruhida avlodni shakllantirish uchun sharoit yaratishlari kerak.

Xulosa sifatida shuni aytib oʻtish joizki, yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash – bu nafaqat davlatning, balki har bir fuqaroning burchi. Bu milliy oʻzlikni saqlab qolish, jamiyatni mustahkamlash va yoshlarni kelajakdagi qiyinchiliklarga tayyorlash imkonini beradi. Hozirgi zamonda anʼanaviy va innovatsion usullardan foydalanish orqali yoshlarning Vatanga muhabbat, uning tarixiga hurmat va rivojida faol ishtirok etishga tayyorgarligini shakllantirish muhimdir.

Vatanparvarlik – bu nafaqat oʻtmish, balki kelajak. U avlodlarni birlashtiradi, qiyinchiliklarni yengishga yordam beradi va kuchli, obod davlat barpo etishga imkon yaratadi. Vatanparvarlik ruhida tarbiyalangan yoshlar kelajakda oʻz mamlakatining poydevoriga aylanadi.

Podpolkovnik V. LIXANOV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi
katta oʻqituvchisi

NODIR MIRZO

DEVONBEGI

XON DARAJASIDAGI IQTIDOR VA SIYOSAT SOHIBI

Tarixda shaxslarning tengsiz o'rni, katta-kichik masala, tarmoqlardan tortib butun bir davlat va yurt, mintaq va xalqlar, hatto kishilik taqdiri va taraqqiyotiga ta'sirini hech kim inkor etmagan va etolmaydi ham. Shu bilan birga, bu haqda so'z ketganida, asosan atoqli siymolarga urg'u berishga odatlanganmiz. Vaholanki, uncha-muncha kishining qo'lidan kelmaydigan xizmatlarni qilgan, e'tirof, hurmat va har bir avlod esda tutishi, ibrat olishiga loyiq, biroq tarixchi olimlar tomonidan "yuzaga chiqarilmagan" ajdodlarimiz ham ko'p. Ulardan biri o'zbek davlatchiligi tarixida o'ziga xos iz qoldirgan arbob Nodir mirzo devonbegidir.

NODIR MIRZO DEVONBEGI

shaxsini juda kamchilik, shunda ham Buxoro va Samarqandda shu ism bilan bog'liq madrasa va xonaqohlarni qurdirgan odam sifatida biladi. Holbuki, arbobning obro'si, umuman, millatimiz va davlatimiz tarixida tutgan o'rni aslida ancha ko'lamli va zalvarlidir.

Nodir mirzo devonbegi 1568-yili o'ziga to'q, yirik yer egasi Sulton mirzo oilasida tug'ilgan. Samarqand viloyatining Orlot qishlog'idan oqib o'tuvchi Sangloq suvi uning bobolariga tegishli edi. Onasining ismini bilmaymiz, biroq u Imomqulixonning qarindoshi bo'lgani aniq. Nodir mirzo devonbegining Imomqulixon tog'asi sanalishi hamda uning chaqirilishidagi "tog'ay" aniqligining sababi ham shundandir.

Uning xotini haqida hozircha ma'lumotlarga duch kelmagan bo'lsak-da, Og'ajon va Oyim otli ikki qizi, bir o'g'li bo'lgani ma'lum. Xususan, Mutribiy Samarqandiy Nodir mirzo devonbegi Samarqand viloyati hokimligi chog'i 1624-yili o'g'il ko'rganini yozadi.

BO'LAJAK SIYOSIY VA HARBIY ARBOB dunyoga kelgan palla – o'n oltinchi yuz yillikning ikkinchi yarmi o'zbek davlatchiligi tarixida yuz yil hukmronlik qilgan Shayboniylar sulolasining eng ko'zga ko'ringan vakili Abdullaxon boshqaruv yillariga to'g'ri keladi.

Gap shundaki, Amir Temurga nisbatan ixlosi yuksak Abdullaxon Samarqand, Toshkent, Savron, Yassi, O'tror, Sayram, Farg'ona, Badaxshon, Ko'lob, Xorazm, Xuroson, Koshg'ardan iborat ulkan hududni davlatimizning o'sha paytlardagi poytaxti Buxoro atrofida birlashtira olgan, tinchlikni ta'minlagan, iqtisodiyot rivojlanishi uchun sharoit yaratgan va ko'plab qurilish va obodonchiliklarni amalga

oshirgan buyuk shaxs sanaladi. Agar u sohibqiron Amir Temur, Shohrux, Sulton Abu Saiddan keyin Turon va Xuroson boshqaruvini mahkam qo'lga olgan so'nggi o'zbek hukmdori bo'lgani inobatga olinsa, Abdullaxon davrining o'zbek davlatchiligi o'tmishidagi o'rni yanada oydinlashadi albatta.

Demak, Nodir mirzo devonbegining bolalik va yoshlik kezlari mana shunday muhim tarixiy voqealarga boy bosqichga to'g'ri kelgan. Mazkur omil uning dunyoqarashi, fe'l-atvoriga ta'sir o'tkazishi turgan gap edi. Qolaversa, o'sha davr madaniy muhit talablariga mos ravishda avval maktab, so'ng madrasada tegishli bilimlarni pishiq egallagan. Harbiy san'at sirlarini o'rgangan, jismonan chiniquqanini hayotining keyingi yillarida sodir bo'lgan voqealar yorqin ko'rsatadi.

1598-YILI ABDULLAXONNING O'LIMIDAN ko'p o'tmay, Shayboniylar sulolasining hukmronligi yakun topadi. O'zbek davlatchiligi boshqaruviga Ashtarxoniylar keladi. Nodir mirzo devonbegining kelgusi kechmishlari ham aynan shu sulola bilan bog'liq.

O'zining aqli, botirligi va sadoqati tufayli yangi siyosiy xonadonning ishonchini qozona boshlagan amirning yuksalishi Boqi Muhammadxon zamonida, Samarqand viloyatiga hokim etib tayinlangan Imomqulixonning otalig'ligiga loyiq ko'rilganida sodir bo'lgan. Shahzoda hokimligi yillari viloyatda barqarorlik qaror topib, xalq ahvoli har qachongidan-da yaxshilanishi, qator bunyodkorlik ishlari ro'y berishida Nodir mirzo devonbegining ham o'rni bo'lganini chamalash qiyin emas. Aks holda, 1611-yili taxtga o'tirgan Imomqulixon ko'p ham o'tmay – 1612-yili uni poytaxtga chorlab, davlatning ichki va tashqi siyosatini yuritishda hukmdorga eng yaqin arbob

sanalmish katta devonbegi mansabiga tayinlamagan bo'lardi.

Nodir mirzo katta devonbegi mansabi egasi sifatida Imomqulixon yonida ichki siyosatda asosiy yordamchi sifatida turadi va mansab vazifalarini to'liq, adolatli ado etadi. Jumladan, manbalarda Imomqulixon davrida yurt iqtisodiy jihatdan to'kis bo'lgani haqida qaydlar uchragani holda, xalqning markaziy hokimiyatdan norozi bo'lganlari haqida guvohliklarda ko'rinmaydi. Imomqulixon xalq holidan xabardor bo'lish uchun oddiy kiyimda xalq orasida yurishni odat qilganini keltirgan Muhammad Yusuf munshiy Nodir mirzo devonbegi doim unga hamrohlik qilganini ham qistirib o'tadi.

KEZI KELGANDA, Nodir mirzo devonbegi oliy hukmdorga o'z so'zini o'tkazishni yaxshi egallagan arboblardan sanaladi. Masalan, Toshkentga hokim qilib tayinlangan o'g'li Iskandar sulton o'ldirilganini eshitgan Imomqulixon 1612-yili darhol Toshkentga yurishga o'tlanishga qaror qilganida, aynan u Xoja Hoshim bilan birgalikda uni Balx qo'shini yetib kelguncha kutib turish va so'ng yurishga o'tlanishga ko'ndiradi. Mazkur yurishdan qaytishda dashtda uyushtirilgan ohu ovi ko'ngildagiday chiqmaganidan g'azablangan xon aybdor o'laroq mahalliy ko'chmanchi aholining mol-mulki, chorvalarini musodara qilishni buyurganida ham Nodir mirzo devonbegi Shukurbiy otaliq va Tojiddin Hasanxoja bilan birgalikda Imomqulixonni fikridan qaytarishga erishadi. Abulay sultonning o'limida ayblanib, Imomqulixon tomonidan qatlga hukm etilgan Nazarbiy naymanni o'limdan qutqarib qolgan ham devonbegi bo'lgan.

TASHQI SIYOSATNI OQILONA YURITISHDA ham Nodir mirzo devonbegi Imomqulixon o'z

maslahatlari bilan yordam beradi. Xususan, buni Badaxshon masalasi sabab Imomqulixon va Jahongirshoh munosabatlari buzilishi bilan bog'liq jarayondagi elchilikda ko'rishimiz mumkin. Ya'ni boburiy hukmdor yuborgan Hakim Hoziq boshliq elchilikning xon tomonidan olti oy qabul qilinmasligi oqibatida siyosiy mojaro harbiy yechim bilan hal qilinadigan darajaga yetishi, savdo munosabatlariga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatishi o'ta ayonlashib qolgan sharoitda aynan Nodir mirzo devonbegi Imomqulixonni ularni qabul qilishga ko'ndirolgan ma'lum. Natijada aloqalar yana iliqlashadi.

Kezi kelganda esa Nodir mirzo devonbegi qurol kuchiga tayanishdan ko'ra siyosiy mahoratni ishga solishni afzal ko'rganini ham diqqatdan qochirmaslik kerak. Buning isbotini Imomqulixon va Jahongir sulton o'rtasida munosabatlarni yaxshilash yo'lidagi urinishlarida ham ko'rishimiz mumkin. Chunonchi, qozoq sultoni Jaloyirbiy Saqol orqali yuborgan xatiga javoban o'zbek hukmdori nomidan maktub tayyorlatadi va unda Imomqulixon Sayram viloyati boshqaruvini Jahongir sultonga bergani haqida inoyatnoma bitib yuborilayotgani, binobarin, u Imomqulixon hukmronligini tan olishi, doimo o'zaro yaxshi munosabatlarni saqlashga intilishi, isyon qilmasligi kerakligini ta'kidlaydi.

ROSSIYA BILAN MUNOSABATLARDA ham Nodir mirzo devonbegining salmoqli o'rni seziladi. Xususan, Mixail Romanov tomonidan yuborilgan Ivan Xoxlov elchiligini kutib olgan, xon va elchi orasida asosiy vositachi bo'lgan ham Nodir mirzo devonbegi edi.

Nodir mirzo katta devonbegining turmushda uchrab turadigan turli

adolatsizlik
o'g'riliklarga
ham qarshi
kurashgani
ma'lum. Jumladan,
Naqib Ibrohimxoja
va shayxulislom
Islomxoja o'zaro til
biriktirib, asli Xorazm
sayyidlaridan, Chorjo'yda
xonaqoh va namozxonasi
bo'lgan Mo'minxojani ravshaniy
mazhabida ayblab, qatl ettirishga
kirishganlarida asl voqeadan xabar
topgan Nodir mirzo devonbegi

Tojiddin Hasanxoja va muftiy Mirzo Sharif yordamida mazkur tuhmatni fosh etib, uni o'limdan asrab qoladi. Boshqa bir gal, Tojiddin Hasanxoja o'z xizmatkorlaridan biri bir tuyani qop va arqon bilan o'g'irlab ketgani va uni topib berishni Nodir mirzo devonbegiga arz qiladi. Uning buyrug'i bilan xizmatchilari o'g'rini bir oy izlab, Samarqandning Saripulidan topib, o'g'irlangan mollarni egasiga qaytartiradi.

U SAROYDA O'RALASHIB QOLGAN arbob emasdi. Nodir mirzo o'z davrining mohir sarkardasi, jasoratli amiri ham edi. Tursun Muhammad sulton isyoniga qarshi yuborilgan qo'shinga yetakchilik qilgan ham, uni bostirgan ham Nodir mirzo devonbegi bo'ladi. Umuman aytganda, u davlatimiz shimol chegaralariga tahdid solib turgan qozoqlarga qarshi kurashda ko'p g'ayrat ko'rsatgan qo'shinboshi sanaladi.

U janub yerlari, xususan Xuroson uchun safaviylarga qarshi kurashlarda ham jonbozlik va botirlik ko'rsatgan. Jumladan, 1617-yilning dekabr oyida o'ttiz ming kishilik qo'shinga boshchilik qilib, Obivarddagi Darjaz yo'lidan Nishopurgacha bo'lgan manzillarni birin-ketin egallaydi. Bayot, Chashmgazak va boshqa qator qabilalar bo'ysundiriladi. Shundan so'ng Mashhadga harbiy yurish uchun tayyorlana boshlasa-da, Eron shohi Abbos xizmatida bo'lgan Marv hokimi Mehroboxon kuchli qarshilikni davom ettirayotgani sabab unga qarshi otlanadi. Aks holda, o'zbek qo'shini uchun kelayotgan ozuqa, yordam kuchlarining yo'lini to'sib qo'yishi va oqibatda Nodir mirzo devonbegi qurshovda qolib ketishi mumkin edi. Qolaversa, oldinroq Hisori Shodmon viloyatidan Nodir mirzo devonbegiga qo'shilish uchun kelayotgan bir yarim ming kishilik qo'shin yo'lda to'satdan Marv hokimi Mehrabxon pistirmasiga duch kelib, mag'lubiyatga uchragan edi.

IMOMQULIXON 1632-YILI Marv va Moro'choqqa yuborgan qo'shinlarning birinchisiga Abdulaziz

sulton,
ikkinchisiga Nodir
mirzo devonbegini
sardor etib belgilaydi. U
o'n besh ming kishilik qo'shin
bilan Marvga yetib borganida
viloyat hokimi vafot etgan va o'niga
tayinlangan o'g'li Murtazoquli hojar
hali qal'aga kirishga ulgurmaganidan
foydalanib, uni yo'lda mag'lub etib, asir
oladi, qal'a qamalini davom ettiradi.
Bu orada Abdulaziz sulton Yalangto'sh
bahodir bilan birgalikda Moro'choq
qal'asini egallaydi.

Xuddi shu vaqtda Usmonlilar yirik
hujum boshlaganlari, Gurjistonda
qo'zg'olon ko'tarilgani sharoitida og'ir
vaziyatda qolgan Safining Ashtarxoniylar
bilan yaxshi munosabatlar o'rnatishdan
o'zga iloji qolmagan. Bunga Imomqulixon
ham rozi bo'lgach, Nodir mirzo devonbegi
oliy buyruqqa ko'ra, Marv qamalini
to'xtatib, asir va qo'lga kiritilgan o'ljalar
bilan Buxoroga qaytadi.

O'N YETTINCHI YUZYILLIKNING 20-YILLARIDA

Nodir mirzo devonbegi Samarqand
viloyatini ham boshqaradi. Atrofiga
Murtibiy Samarqandiy, Qozi Mahjuriy
singari aql-idrokli, tashabbuskor
shaxslarni to'playdi. Ular viloyat
boshqaruv ishlarida Nodir mirzo
devonbegiga yaqindan ko'maklashadi.
Mutrubiy Samarqandiyning yozishicha,
Nodir mirzo devonbegining muhri
ichiga "Nizomiddin Nodir mirzo tog'ay
so'zum", deb yozilgan.

U hokimlik davrida qabul qilgan
ayrim qarorlarga oid guvohliklar
manbalarda saqlanib qolgan. Masalan,
Samarqandda Hojibiy otaliq do'rmon
hokimlik qilgan davrda Amir Temur
maqbarasiga ziyoratga kelgan aholi
daxma ustiga chiqqani sabab u
yerga kirishni taqiqlab qo'ygan edi.
Nodir mirzo devonbegi uni bekor
qiladi. Ziyoratga kelganlar haftaning
faqat seshanba kuni maqbara ichiga
kirishlariga ruxsat beradi. Oldingi
holatlar qaytarilmasligi uchun maxsus
nazoratchi qo'ydirib, daxma ustiga
chiqqanlarni qattiq jazolashni buyuradi.

DEVONBEGI HAM O'Z

DAVRINING badavlat kishilaridan
biri edi. Uning Buxoro, Samarqand
viloyatlarida ko'pdan ko'p ekin
maydonlari, chorva va yaylovlari
bo'lgan.

Ilm-u fan, adabiyot va san'at ahlini
o'ta qadrlagan Nodir mirzo devonbegi
umri davomida ko'paytirib borgan
boyliklarining anchasini maktab,
madrasa, masjid, xonaqoh, hammom,
ko'priklar qurish, o'quvchi, talaba,
o'qituvchi, mudarrisning moddiy
ta'minotiga sarflagan.

Nodir mirzo devonbegining
nomini abadiylashtirgan omil uning
siyosiy-harbiy faoliyati, boyligi emas,
balki butun dunyoga mashhur Labi
hovuz majmuasi va Samarqanddagi
bunyodkorlik ishlari bilan bog'liqdir.
1619–1620-yillari u Buxoro shahri
markazida kengligi 36, uzunligi 42,
chuqurligi 5 metr bo'lgan hovuz
qazdirgan va atrofini sinchlar bilan
mustahkamlatgan.

HOVUZDAN SHARQDA

1622–1623-yillari
Nodir mirzo devonbegining
shaxsiy tashabbusi bilan madrasa
qad ko'targan. Tashqi o'lchovi 52
metrga 49 metr, ichki hovlisining
kattaligi 34 metrga 30 metr. Peshtoq
qanoslarida afsonaviy ikkita Humo
qushi bodomqovoq, qiyiq ko'zli
quyoshga intilmoqda, har ikkisining
qanotlari ostida oq bug'ular o'tlab
yuribdi. Hoshiyalariga yirik handasaviy
suls, kufiy yozuvlari asosida Qur'on
oyatlari bitilgan. Ustungo'shasi –
buramasimon. Peshtog'ining ikki
yon qanotidagi ikki qavatli, uchtdan
chuqur ravoqli old ayvonlar ham
peshtoqqa o'xshash qilib, humo
qushi, bug'u, naqshlar tasviri bilan
bezatilgan. Peshtoq orqali kiriladigan
hovliga pishiq g'isht yotqizilgan.
To'rt tomondan ikki qavatli 71 ta
kichik hujra bilan o'ralgan. Hujralar
yog'och o'ymakorligidagi murakkab
naqsh va yozuvlar bilan pardozlangan
eshiklar va tuynugiga panjaralar
o'rnatilgan holda ziynatlangan. O'z
davridayoq yirik ilm markaziga
aylangan madrasada ko'plab taniqli
olimlar yetishib chiqqanlarini bilamiz.
Jumladan, Muhammad Amin Buxoriy
zamonasining taniqli shoiri mulla
Sayid haqida eslar ekan, uning Nodir
devonbegi tog'ay madrasasida tahsil
olganini ta'kidlaydi.

HOVUZNING G'ARBIDA

joylashgan xonaqoh ham Nodir mirzo
devonbegi tomonidan 1620-yili
hovuz bilan bir chog'da qurdirilgan.
Imoratning tarhi 27,5 metrga 25
metr, ayvon va xonaqohining kattaligi
11,2 metrga 12,2 metrdir. Peshtoq
qanoslari zarhal nashqlar uyg'unligida
jozibali bezatilgan. Hoshiyalariga
yirik handasaviy suls, kufiy yozuvlari
asosida Qur'on oyatlari bitilgan.
Markaziy gumbazli katta o'tog'ning uch
tomonida eshik, g'arb tomonida mehrob
bor. Burchaklarida ikki qavatli 14 ta
hujra joylashgan. Aylana zina bilan
bino tepasiga chiqiladi. Devorlariga
taxmonlar ishlangan.

Hovuzdan shimoli-sharqda 1569-yili
qurilishi boshlangan Ko'kaldosh
madrasasini ham Nodir mirzo
devonbegi nihoyasiga yetkazgan.
Shu tariqa 34 metrga 30 metrli ichki
hovliga ega, 160 hujrali yirik madrasa
o'z bo'y-bastini to'liq ko'rsatadi.

DEVONBEGINING

SAMARQANDDAGI yaratuvchilik
ishlariga kelsak, 1630-yili xoja
Ubaydulla Ahror masjidining
shimolidagi madrasani aynan u
qurdirgan. Ikki yil davomida ko'tarilgan
imoratning tashqi o'lchovi 52 metrga
49 metr, ichki hovlisining kattaligi
34 metrga 30 metr bo'lib, me'mori
va bezash ishlariga xoja Hoshim va
Do'stmuhammad boshchilik qilgan.

Madrasa uch tarkibiy qism –
darsxona, yotoqxona, xizmatchilar
uyidan iborat. Peshtoq qanoslarida
Registon maydonida Yalangto'sh
bahodir qurdirgan Sherdor madrasasida
tasvirlangan singari sher tasviridan

foydalanilgan:
ikkita sher
oq rangli ikki
ohuni quvmoqda.
Aynan shu sababli
madrasa xalq orasida
"Tashqi Sherdor" nomi
bilan mashhur bo'lgan.
Peshtoqning ustki qismiga
yirik handasaviy suls, kufiy
yozuvlari asosida Qur'on
oyatlari bitilgani holda
hoshiyalari ayvon bezaklariga
o'zaro uyg'unlashtirib, feruza,
yashil va sariq ranglarda mayda
va jimjimador naqshlar bilan nafis
bezatilgan.

Peshtoq orqali kiriladigan hovliga
pishiq g'isht yotqizilgan. Madrasa
hovlisida katta masjid, bir qavatli
to'rt darsxona, ikki katta o'tog' va
20 ta hujra bor. Hujralar yog'och
o'ymakorligida pardozlangan eshiklar,
tuynugiga panjaralar o'rnatilgan holda
ziynatlangan. O'z davridayoq talabalar
uchun ilm olish maskaniga aylangan
madrasa tegrasida xonaqoh va minbar
ham qurilgan bo'lib, xoja Ubaydulla
Ahror ziyoratiga kelganlar o'sha yerda
namoz o'qigan.

MAHDUMI A'ZAM MOZORINI

o'ragan devor va darvozasiga ravoqli
binoni ham u qurdirgan. Qolaversa,
tashrif buyuruvchi ziyoratchilar dam
olishlari uchun mozar oldida Dahbed
xiyobonini bunyod ettirib, o'rtasidan
o'tgan yo'lning ikki chetiga eman
daraxtlari o'tqazilgan. Shuningdek, u
yerda tutzor ham barpo ettirgan.

Uning bunyodkorlik ishlaridan yana
biri Samarqandda hazrat Xoja Abdiberun
mozori ustida keng bir xonaqoh va bir
necha hujra qurdirgan. Bundan tashqari,
Nodir mirzo devonbegi buyrug'i
bilan Amir Temur maqbarasida ham
ta'mirlash ishlari amalga oshirilgan.

1642-YILI IMOMQULIXON

ukasi Nadr Muhammadxon foydasiga
taxtdan voz kechib, Makka ziyoratiga
yo'l oladi. Nodir mirzo devonbegi ham
katta devonbegi mansabidagi faoliyatini
tugatib, unga hamroh bo'ladi. Haj yo'li
va amali turog'ida o'zi bilan hamroh
bo'lgan turonliklarga barcha yordamni
qiladi. Chunonchi, ular orasida bo'lgan
hoji Amin o'zi va otasi undan ko'p
marhamatlar ko'rganlarini eslaydi.

Haj amalini ado etgan Nodir mirzo
devonbegi Imomqulixon bilan bir sanada
– 1644-yili 76 yoshida bu yorug' olamni
tark etadi.

Jumaniyoz SANGIROV,
O'zFA Tarix instituti
tayanch doktoranti

Xotira aziz, qadr muqaddas

OTA MEHRI

badia

Xotira – inson hayotining bir qismi. O‘tganlar yodini asragan, ularning ezgu amallarini unutmagan insongina tiriklarning qadriga yetadi. Xotira – bardavom amal. Siz ajdodlaringiz va atrofingizdagi ulug‘ insonlar, millat taqdiri bilan bog‘liq xotiralarni farzandlaringiz, nabiralaringizga yetkazasiz, ular esa o‘z avlodlariga meros qilib qoldiradi. Bu o‘ziga xos an‘ana, qadriyat va ma‘naviyatdir. Bu qadriyat negizida esa millat tarixi mujassam. Bir so‘z bilan aytganda, xotira va qadr tuyg‘usi bor ekan, inson o‘zligini, tarixini unutmaydi.

Xotira haqida so‘z ketganda, avvalo ko‘z oldimda otajonim gavdalanadi. Dadamdan ayrilganimga 19 yil bo‘lyapti. U kishi olamdan o‘tganda o‘zimni irodasiz inson sifatida kashf qilganman, uzoq payt o‘zimga kela olmaganman. Yillar o‘tsa-da, dadamni eslamagan, ayriliq azobidan ko‘zimga yosh to‘lmagan kun yo‘q edi. Dadam yoqtirgan taomlar, sevib eshitadigan qo‘shiqlari, do‘st-u o‘g‘aynilari, ularga o‘xshash nuroniy chehralar, dono maslahat-u o‘gitlari, barcha-barchasi padari buzrukvorimni ko‘z oldimda namoyon etaverardi.

Biz oilada 9 farzand voyaga yetganmiz. To‘rt o‘g‘il va besh qiz. O‘sha davr nazari bilan qaraganda chiroyli ulg‘ayganmiz, ya‘ni usti but-u, qorni to‘q. Vodiyning chekka qishlog‘ida tug‘ilib o‘sganimizga qaramay, ota-onamiz barchamizni ziyoli bo‘lishimizga zamin yaratdi. Bu otamning til va adabiyot o‘qituvchisi, onamning o‘qimishli insonlarga hurmati ziyoda ekanidan dalolat edi. Shu o‘rinda bizni zahmatli mehnat ila voyaga yetkazgan dadamning bolaligiga qisqacha to‘xtalib o‘tishni o‘rinli deb o‘ylayman.

1932-yil, Rajabgardi qishlog‘i. Chechak ofati sabab yaqindagina uch yoshli o‘rtanchi o‘g‘ilchasidan ayrilgan Ashirbibining farzand dog‘idan ko‘ksi azobda. Besh yoshdan oshgan katta o‘g‘ilchasi Yoqubjon, beshikdagi uch oylik Nosirjonni ham kasallikdan asrashi zarur. Bu ham yetmagandek, necha kundirki, kelbati pahlavondek eri Muhammadyunos qomidagi kuchli og‘riq sabab yotib qolgan. Tabiblar chorasiz, yaqinlari qayg‘uda. Vujudida kuch yog‘ilib turgan navqiron erkakning hayot bilan vidolashishi oson kechmayotgan, jigarlari atrofida parvona bo‘lib turgan bir pallada Yoqubjon ko‘cha darvozasi oldidagi mahalla hovuziga tushib, bir zumda jonsiz holda suv yuzasiga chiqdi. Bir kunda pahlavondek eri va o‘g‘lidan ayrilgan Ashirbibi ko‘ksida uch oylik go‘dagi bilan hushidan ayrildi, zabonsiz ayolga aylandi. Lekin shu bir parcha go‘dak xonadonning yagona umidi, avlod davomchisi ekanini his qilib turardi u.

Ona-bola hayotidagi og‘ir kunlar davomida Nosirjon 17 yoshga to‘ldi. Bugun uning nikoh to‘yi. Bu kunlarni uzoq, intiq kutgan onaizorning boshi osmonda. Bag‘ri kuyuk onasining gapini ikki qila olmagan, bilim olishga ishtiyoqi baland yigitcha esa ayni fursatda o‘ninchii sinf o‘quvchisi. U har kuni 30 kilometr uzoqlikdagi tuman markaziga velosipedda qatnab tahsil olmoqda. Maqsadi – maktab ta‘limidan so‘ng oliygohda o‘qib, muallim bo‘lish. Bu qay darajada zahmatli ekanini oilali bo‘layotgan yigitcha yaxshi biladi...

Dadam 40 yildan ziyod vaqt mobaynida o‘zbek tili va adabiyot fanidan bolalarga saboq berdi. Meni adabiyotga mehr qo‘yib, to‘qqiz yoshimdan she‘r qoralay boshlaganimda ham, shubhasizki, otamning o‘rni beqiyos. Odatda oilamiz a‘zolari uyquga kech yotardik. Masalan, biz, bolalar maktab, dala ishlari, oila yumushlaridan so‘ng kechga tomon dars qilardik, kitob mutolaasi bilan band bo‘lardik. Dadam esa tungi 11-12 larga qadar ertangi kun maktab darsiga tayyorlanardi. Bahordan kuzga qadar esa yarim tundan so‘ng bog‘ va ekinlarimizni sug‘orish va o‘g‘itlash uchun dalaga yo‘l olardi. Chunki kunduz kunlari suv tanqisligi sabab buning iloji bo‘lmasdi. Bunday paytlarda dadamni qaysi payt uyquga yotganini ko‘rmaganman. Albatta, biz, bolalar bu paytda shirin oromda bo‘lardik.

Dadam bir paytning o‘zida ham ziyoli, ham bog‘bon va dehqon bo‘lgan. Bu qattiq mehnatning barchasi nafaqat qornimiz to‘q, ustimiz but bo‘lishi, balki biz, farzandlarning ziyoli bo‘lishimiz, sevgan kasbimizni egallashimiz uchun ham sa‘y-harakat edi. Chunki chekka qishloqda voyaga yetayotgan o‘g‘il-qizlarni viloyat markazi va poytaxtdagi oliygohlarda o‘qitishning o‘zi bo‘lmasdi. Dadamning yoz oylarida biror joyga borib dam olib kelganlarini eslay olmayman. Chunki dasht yerlarda tinimsiz suvga va parvarishga muhtoj ekinlarni hech kimga ishonmasdi. Nega deganda, bir-ikki kunlik qarovsizlik ham bahorda qilgan mehnatlarini yo‘qqa chiqarishi bor gap edi. Biroq shunday yoz oylarining birida dadam meni yonlariga chaqirdi.

– Elga taniqli shoira bo‘lishni istaysanmi, qizim?

– Albatta, bolalikdan shuni orzu qilaman-ku, dadajon.

– Unday bo‘lsa, hamma yozgan she‘rlaringni to‘pla. Tuman, viloyatda she‘rlaring chiqqan gazetalar menda turibdi. Hammasini olib, ertaga Toshkentga yo‘lga chiqamiz.

– Toshkentga olib borasizmi? – hayratimni yashirmadim.

– Bo‘lmasa-chi, hamma katta yozuvchi, shoirlar poytaxtdagi gazeta va jurnallarda ishlaydi. O‘shalar bilan seni uchrashtiraman, maslahatlarini olasan. Balki, she‘rlaringni chiqarishar...

1979-yili she‘riy mashqlarimni olib dadam bilan Toshkentga otlandik. Ota-bola besh kun davomida ko‘plab

gazeta va jurnal tahririyatlarida, ularda faoliyat yuritayotgan Erkin Vohidov, Oydin Hojiyeva, Xudoyberdi To‘xtaboyev, Gulchehra Nurullayeva, Gulchehra Jo‘rayeva kabi bir qator elga taniqli shoir va yozuvchilar huzurida bo‘ldik. O‘sha paytlarda dadamning: “Mening qizimdan ham shoira chiqadimi?” degan savollari hamon qulog‘im ostida jaranglaydi. Xalqimizning sevimli shoiri Erkin Vohidov mashqlarimga fikr bildirishdan avval dadamga meni poytaxtga olib kelgani, she‘riyatga bo‘lgan yuksak mehr va hurmati uchun qayta-qayta rahmat aytganini hozirgidek eslayman. Chunki o‘sha davrlarda qiz bolaning ziyoli bo‘lishi, kelajagi uchun jon kuydirgan otalar sanoqli edi.

Dadam har bitta yozgan she‘rimga e‘tibor qaratardi. Gazeta yoki jurnalda she‘rim chiqqan kun oilamizda bayram bo‘lar, albatta osh damlanardi. Mendan taniqli ijodkor chiqishini orzu qilardi. Ammo mendan dadajonim kutgan shoira chiqmadi. Lekin ijodkor sifatida kimgadir ma‘qul kelgan she‘riy satrlarim, hikoya va maqolalarim bo‘lsa ham bu avvalo otamning xizmati, ezgu-orzularining ne‘matidir. Dadam oiladagi o‘g‘illar qatorida qizlarining ham o‘qimishli bo‘lishiga katta ahamiyat qaratdi. Menga ham bir necha bor: “Agar yaxshi o‘qisang, imtihonlardan o‘tishingga ishonang, Moskvaga o‘qishga yuboraman”, derdi. Toshkentdagi oliygohga hujjat topshirganimda hamqishloqlarim ichida qiz bolalardan birinchi bo‘lib poytaxtga o‘qishga kelganimni eslayman. Baxtga qarshi, o‘sha yili talaba bo‘lish nasib etmadi. Bu borada ham otam menga katta ruhiy tayanch bo‘ldi. Mana shu ulkan mehr

sabab o‘zimga bo‘lgan ishonch bukmadi, keyingi yili talabalar qatorida bo‘ldim.

Ota-onam barchamizni nafaqat o‘qimishli, qolaversa insof-diyonatli, halol va or-nomusli insonlar qatorida bo‘lishimiz uchun bor imkoniyatlarini sarf etdi. Avvalo, ularning hayoti, umr yo‘llaridagi har bitta amallarining o‘zi biz uchun saboq bo‘lgan. Bizni oldilariga o‘tqazib nasihat qilganlarini eslay olmayman. Biroq qishloqdagi birorta noqobil farzand haqida so‘z ketsa, “ota-onasining boshini egibdi-da” yoki “avlodlarining sha‘nini bukidbi” kabi shu qadar ta‘sirli fikrlar bildirishar ediki, bu bizga katta saboq bo‘lard.

Dadam bo‘ychan, zabardast, o‘ta oriyatli va bir so‘zli inson edi. Bizning so‘zlashuvimizdan tortib fikrlashimiz, husnixatimizga qadar e‘tibor qaratardi. Yodimda, Rossiyada harbiy xizmat o‘tagan ukamdan ilk maktub keldi. Xatni shoshilib yozgani ko‘rinib turardi, ya‘ni bir qator imlo xatolardan xoli emasdi. Shunda dadam qizil ruchkada barchasini to‘g‘rilab chiqdi-da, xatni ukamga qaytarib yuborishimizni, ikkinchi bor bunday xatoga yo‘l qo‘ymasligini ta‘kidladi. Maktabda ham bolalarga qattiqqo‘l va talabchanlik bilan saboq berganlarini o‘quvchilari hamon mehr bilan eslaydi. Oilamizdagi kichik kutubxonada esa mumtoz tarixiy asarlar hamda zamonaviy adabiyotlar saqlanar, ularni navbati bilan bizga o‘qishga berardi. Va albatta, o‘qigan kitobimizning mazmun-mohiyati haqida so‘rardi. Shuning uchun oilamizdagi o‘g‘il-qizlar qaysi bir kasbga qiziqmaylik, adabiyotga mehr qo‘yib ulg‘aydik.

O‘ylab qarasam, doimo mehrga intiq qiz farzand uchun otaning o‘rni beqiyos ekan. Bag‘rimning butunligi, hayotimning to‘kinligi otam bilan ekanini har qadamda his qilib turaman. U kishining aziz xotirasi doimo men bilan yashaydi.

Zulfiya YUNUSOVA,
“Vatanparvar”

O'ZBEKNING “KICHKINA SHAHZODA”SI

Gohida ko'ngil hech nimadan malham topolmay, yurakka hech nima sig'may qoladi. O'sha payt u keladi. Baxtingdan dunyolarga sig'may ketasan, quvonchingdan tunning yuzi oqara boshlaydi. Bahorgi yomg'irdek go'zal, tonggi shabadadek yoqimli, bag'riga bir quchoq atirgul to'ldirib keladi u. Qo'lida goh qayg'u, goh muhabbat, sog'inch, umid, baxt quchoqlagan she'r keladi.

Asl ijod ahliga Tangri shunday buyuk bir qudratni bergan – yaratish qudratini. Nazarimda, o'sha to'lg'oqlardan dunyoga kelgan she'rlar shoirning farzandidek...

Ko'pdan beri bir shoir og'amning ijodini kuzataman. Ko'ngli boladek beg'ubor, yozganlari ham hech kimnikiga o'xshamaydigan, yuragim yonbag'irlarida qo'shni bo'lib kun kechiradigan shoir – Muhammadsiddiq Rahmatov ijodiga biroz to'xtalmoqchiman. Yolg'on so'zlardan xoli, yozganlari samimiy, sodda, “men shoirman” degan da'vosi ham yo'q. Ammo kimnidir shoir deyish joiz bo'lsa, beixtiyor Muhammad og'a mayin yomg'irdek shivirlab kelaveradi.

*Kuylaring biram mahzun,
kuylaring biram og'ir.
shalabbo bo'lib ketding,
kel, uyimga kir, yomg'ir.*

Qanday odam bu, yomg'irning ko'chada shalabbo bo'lganiga jim qarab turolmaydigan, o'zi yomg'ir bo'lsa-yu, yana shalabbo bo'lsa – qalb ko'zi bilan ko'rish deganlari shu bo'lsa kerak. Toshkentga kelib, ishongan do'stim deganing uyidan bir kecha joy bermagan bu oqibatsiz dunyoda shoir og'am yomg'irga uyidan joy bermochi.

*Bandargohga o'xshaysan
poytaxtda yashasang.
Jiyanlaring kelaveradi
seni qora tortib.
Ular kemalarday suzib kelishar,
Yelkasiga ulkan
orzular ortib.
Ularning qo'llarida chipta,
yo'l olishgan
Olis-olisni ko'zlab.
Tuni bilan yuragingni qon qilishadi,
Sog'ingan qishlog'ing haqida so'zlab.
Tongda kuzatasan,*

*uchadi ular,
Ko'k bag'riga singir
temir qushlarda.
Ular ketgan joylar sen uchun orzu,
Hatto ko'rolmaysan bir bor tushlarda.
Shalvirab qolasan yana qirg'oqda,
Hafsalang yo'q, qo'l ishga bormas,
Shart ketging kelar-u
baridan kechib,
Seni dengiz qo'yib yubormas...*

Bu she'r esa yuqoridagi so'zlarimning isboti go'yo. Men boshqada uchratmagan go'zal tashbehlar... Muhammad og'aning she'rlarini o'qiganimda doim bir so'roq yurak-bag'rimni tilkalay boshlaydi: “Nega men yozmadim bu she'rni?! Nega men his qilolmadim bu hodisani?!” Havas bilan hasadning o'rtasida muallaq qolib ketgandek bo'laman, lol qolib o'tiraveraman. Shirinlikka to'yamay qolgan boladek tamshana boshlayman. Muhammad og'aning she'rlari ham xuddi shunaqa. O'ylab yuraverasiz, takrorlab yuraverasiz.

*Ho'kizning shoxida,
dedim, bu zamin,
So'ng baliq ustida,
deb bo'ldim amin.
Ammo bir kun
yig'laganing bilindi,
Ko'zlarini ko'rib,
bag'rim tilindi.
Shunda bildim
yolg'on bilganim bari,
Ko'rdim,
kiprigingda ekan
Yer shari.*

Ba'zida o'zim sezmagan holda takrorlab qo'yaman mana bu misralarni: “Kiprigingda ekan Yer shari”. Muhabbatni bu darajada soflik bilan ifoda etish esa faqatgina shoirga xos. Ma'shuqasining ko'zyosh to'kishini istamagan, kipriklari ustida qalqib turgan yosh tomchilarini ko'rganda olam ko'ziga tor bo'lib, butun borliqni esidan chiqarib qo'ygan oshiqning dil izhori bu. Og'amning “Urush odamlari” she'rida shunday misralar bor:

*Bobomning yengiga qarab bilardik,
Shamol qay tomondan esayotganin.*

Bola ko'zi bilan boqilgan bu ajoyib misralar bir qo'lidan ayrilgan urush qahramonining dard-u hasratlariga aylanib ketgan. Boshimizga tushgan o'sha og'ir kunlardan so'zlayapti, desam, aslo adashmayman. Ochig'i, lol qolaveraman har safar. Urush haqida katta-katta dostonlar bitilgan, qancha she'rlar, kitoblar bisyor. O'sha butun boshli kitoblardan oladigan taassurotingizni shu ikki misra ko'z oldingizga keltirmadimi? Yuragingizning qaysidir joylarida berkinib yotgan alamli kunlarni, urushda halok bo'lgan, nogiron bo'lib qaytgan ota-bobongizni yodingizga tushirmadimi? Yana bir she'rida:

*Holimni aytaymi bir jumla bilan:
To'plarga tutilgan minoradekman.*

Va she'r tugaydi. Buxoroning to'pga tutilgan minorlari yodga tushadi. Oshiq yuragingning to'pga tutilishi-chi?..

Muhammad og'ani Antuan de Sent-Ekzyuperining “Kichkina shahzoda”siga o'xshataman. “Bir safar men bir kunda qirq uch marta quyosh botishini tomosha qilganman. Ba'zida yuraging g'ussaga to'lib ketganda botayotgan quyoshga termilib tursang bormi?!” deydi kichkina shahzoda. O'sha payt uni qirq uch marta quyosh botishini tomosha qilishga majbur qilgan narsa yuqoridagi she'rda ham xuddi shunaqa go'zal ifodalangan. She'rda ahvoli yomonligini ifodalash uchun “Men qiynalib ketdim, azoblandim”, deb o'zini har ko'yg'a solmaydi shoir, “To'plarga tutilgan minoradekman”, deya o'zgacha talqinda ifodalaydi-qo'yadi.

Hozir qo'limda shoir og'amning bir-biridan go'zal yoziqlari – bolalarcha muhabbat bilan kuylangan qo'shiqlari turibdi. Ularni o'qirkanman, bu she'rlar o'z-o'zidan kelmagan, degan o'y keldi. Muhammad og'aning onasi xayolimda jonlandi. Bir suhbatda Muhammad og'a aytib bergandi: “Ancha yil she'r yozmay ketdim, yana qo'limga qalam tutishimga bir hodisa sabab bo'ldi. Onam betob edi, kasalxonaga kirishga qo'yishmadi. Urishsam ham, yolvorsam ham, yoniga kiritishmadi. Kasalxona eshigi yoniga o'tirib oldim. Ketishimga ko'zi yetmagan doktor imlab chaqirdi-da: “Onangiz nimanidir pichirlab yotibdi, biz hech tushunmadik”, dedi. Shunda palataga kirib, onamning lablariga quloq tutganimda u bir she'rimni tilidan qo'yamay takrorlayotganini angladim, ko'rdim. Shundan keyin yana she'r yoza boshladim”. Og'aning she'r yozmay qo'yishini men hech ham tasavvur qilolmayman. Axir sochidan tirnog'igacha she'r bo'lgan odam she'r yozmay qo'yadimi?! Shundanmi, ona haqidagi eng samimiy she'rlar ham Muhammad og'am ijodida uchraydi:

*Uyga qaytdim,
sezdirmadim onamga men.
Onam bog'da chumchuqlarga der edi:
“Ozroq qolsin, talab ketmang hammasin,
daydi bolam kelsa, uzib yer edi”.*

Aslida, buyuk shoir – onalar! Biz ular aytib bergan, yashab bergan hayotni qog'ozga tushirolsak, katta gap! “Olma tagiga olma tushadi”, deganlaridek, bu onadan Muhammad og'aday shoir tug'ilmay, kim tug'ilsin?! Odam ham shuncha xokisor bo'ladimi, deysiz og'a bilan ikki og'iz suhbat qursangiz. Hayratidan esa ko'nglingiz dashtlari o't olib ketadi. Bir qushning holiga yig'lagan, bir mushukning sovuqda qayda tunab qolishini o'ylab, uxlo olmay chiqqan odam bu dunyoning odami emas. U bizning sayyoraga adashib kelib, qaytib ketolmay qolgan kichkina shahzoda.

Hozir qo'limda Muhammad og'amning bor baxt-u armonlari to'kilgan yoziqlari turibdi. Bu yoziqlar tez orada kitobga aylanish arafasida. Mendek bir havaskorga topshirilgan she'rlarni saralashdek ulug' vazifani suiiste'mol qilib, qayta-qayta o'qishdan nariga o'tolmay o'tiribman.

“Musofir daraxt”ning o'zbek adabiyotida munosib o'rin tutishiga, minglab kitobxonlar qalbidan joy olib, o'z mushtariylarini topishiga ishonaman. Kitobxon sifatida bu kitobni muallifidan ham ko'proq men kutayman.

**Muhammadali G'AFFOROV,
“Vatanparvar”**

1923-YIL. TURKISTONGA XORIJDAN 20 TA AEROPLAN – SAMOLYOT KELTIRILDI

XX asrning dastlabki o'n yilliklari jahon ilmiy texnika taraqqiyotida olamshumul kashfiyotlar bilan boshlandi. Falakning po'lat lochinlari hisoblangan samolyotlar ishlab chiqarish, ulardan yo'lovchi tashish va harbiy maqsadlarda foydalanish ham XX asr boshlariga to'g'ri keldi. Tarixiy manbalar ma'lumotiga ko'ra, samolyotlardan harbiy ehtiyoj uchun ilk marta 1- va 2-Bolqon urushlari davrida (1911–1913) foydalanilgan.

1920-YIL 2-sentabrda Buxoro amirligini ag'darishda bolsheviklarga o'sha davrning yangi harbiy texnikasi aeroplan qo'l kelgandi. XX asrda har ikki sohada: ham harbiy, ham fuqarolar havo transportiga oid yuzlab turdagi samolyotlar yaratildi. Dunyoning barcha qit'alari havo yo'llari orqali bir-biri bilan bog'landi. Yer yuzining turli chekkalaridagi mamlakat fuqarolari havo laynerlari xizmati tufayli bir yurtdan ikkinchisiga qisqa vaqtlarda yetib bormoqda.

BUXORO XALQ SOVET RESPUBLIKASI hukumati 1920–1924-yillarda ham o'z fuqarolari turmush tarzini yaxshilash, mamlakat miqyosida transport muammosini hal etish, qo'shni va xorijiy davlatlar bilan yaqin aloqalar o'rnatish maqsadida o'zining havo flotini yaratish ishiga bel bog'lagandi. Tarixiy manbalarining guvohlik berishicha, o'sha paytda samolyotsozlik sohasi Angliya va Fransiya mamlakatlarida ancha rivojlanib, ularda ishlab chiqarilgan aeroplanlar 100–150 kishi bilan soatiga 120–140 km tezlikda uchardi. Bu aeroplanlar yerga qo'nmasdan 5 000 chaqirim masofagacha ucha olardi. O'sha davrdanoq Angliya – Hindiston, Angliya – Avstraliya, Angliya – AQSh yo'llarida samolyotlar muntazam qatnab turgan.

BXSR RAHBARI Fayzulla Xo'jayev 1923-yilning bahorida Moskvada bo'lib, respublika hududi bo'ylab samolyotlar qatnovini yo'lga qo'yish to'g'risida shartnoma tuzgan. O'sha yili Rossiya orqali Buxoro Respublikasi, Turkiston ASSR va Xorazm Respublikasiga xorijdan 20 ta samolyot (*aeroplan*) yuborildi. Samolyotlar uchun Rossiyaga 50 ming oltin so'm miqdorida pay puli berilgan. Aeroplanlar Buxoro shahrini Dushanbe (*Sharqiy Buxoro*), Xiva, Toshkent, Olmaota (*Qozog'iston*) bilan bog'lashi kerak edi.

RESPUBLIKADA muntazam havo flotini yaratish uchun 3 kishidan iborat komissiya tuziladi. Komissiya zimmasiga respublikaning Eski Buxoro, Kogon, Termiz, Dushanbe, Ko'lob, Qarshi kabi eng muhim shaharlarida aeroport (*qo'nolga*) qurish ishini yo'lga qo'yish vazifasi yuklanadi. "Buxoro – Dushanbe havo yo'lini ochish va havo kemalari to'xtayturg'on maydonlar yasamoq uchun Buxoro hukumati 35 ming oltin so'm ajratdi", deyiladi xabarlarining birida. Buxoro Respublikasida 1923-yilda "Havo floti do'stlari jamiyati" tuziladi. Ushbu jamiyatning tashabbusi bilan respublikadagi shirkat va tashkilotlardan,

aholidan havo floti foydasiga yordam pullari to'plangan.

"Nifat" shirkati xizmatchilari havo floti foydasiga 3 078 so'm berdi. Ikki teatr tomoshasidan 18 375 so'm to'plandi. 1923-yil 3-avgust kartinalar namoyishidan 5 802 so'm, xalq o'yinlaridan 4 505 so'm, ot o'yinidan esa 1 425 so'm yig'ildi", deb yoziladi "Buxoro axbori" gazetasining 1923-yil 11-avgustdagi sonida.

SAMOLYOTLAR xorijdan olinayotgani va qiymati balandligi uchun respublika hukumati 1923-yil 5-avgustdan 12-avgustgacha "Havo flotiga yordam haftaligi"ni tashkil qilgandi. Haftalik tadbirlarida Buxoro davlatining 5 million aholisi faol qatnashgan. Bir hafta davomida to'plangan ionalar ro'yxati "Buxoro axbori"da to'liq keltirilgan: "Tilla bilan – 235 so'm 50 tiyin; kumush bilan – 233 so'm 25 tiyin; Buxoro oltin tangasi 25 dona, afg'on tangasi 49 dona; ruslarning 1923-yilgi puli bilan – 318 792 so'm to'plandi. Xo'jayi jahon (*hozirgi G'ijduvon tumani*) 20 ming so'm, 160 pud g'alla; Kogon tumani 130 ming Rossiya rubli, tilla bilan – 112 so'm 50 tiyin miqdorida yordam mablag'i to'pladilar". Bu raqamlardan ko'rinib turibdiki, yosh respublika xalqi havo transportini yo'lga qo'yish ishida hukumatni qo'llab-quvvatlagan.

O'z davrining zamonaviy samolyotlariga ega bo'lish orqali Buxoro Respublikasi hukumati moddiy ahvolni yaxshilamoqni maqsad qilgandi.

"BUXORO AXBORI"NING XX asr 20-yillaridagi sonlarini varaqlar ekanmiz, ajdodlarimiz kelajakka ishonch ruhi bilan qarab, xayrli ishlardan o'z mablag'larini ayamaganiga guvoh bo'lamiz.

Ba'zi kishilar Buxoro Respublikasi hukumatining havo floti tuzishga bog'liq urinishlarini tanqid ostiga olib, "Ko'chalarimiz gor, tosh yotqizilmagan, tevaragimizni o'lim va qabr dunyosi o'rab olgan. Avvalo, avtomobillarning yo'lda yurishi haqida o'ylash kerak" qabilidagi ruhni tushiruvchi fikrlarni aytgan.

To'g'ri, o'sha davrda chet eldan olingan samolyotlar hamisha chidamli va to'la texnik sozlangan holda bo'lmasdi albatta.

1923-YILDAGI xabarlardan birida "Yakkatut stansiyasida havoga ko'tarilgan aeroplan motori buzilgan"anlik sababli benzin sovuti portlab olov olg'on va ichidagi uch kishi halok bo'lg'on", deb yozilgandi. Yana bir xabarda esa "Qiziltepa tumanida bir harbiy aeroplan benzin yonilmagani uchun Vang'oze qishlog'i yaqinida yerga qulag'on", deyilgandi.

USHBU fojiali holatlarga qaramay, Buxoro Respublikasi hukumati milliy aviakompaniyani vujudga keltirish uchun katta kuch sarflagan, 1920-yillardayoq samolyotlar qatnovi orqali fuqaro havo transportini yo'lga qo'yishga dadil qadamlar tashlagan edi.

Ajdodlarimizning orzu-umidlari istiqlol tufayli ro'yobga chiqdi. Bugungi kunda respublikamizning o'nlab shaharlari yer yuzidagi yuzlab davlatlarning shaharlari bilan havo yo'llari orqali bog'langan.

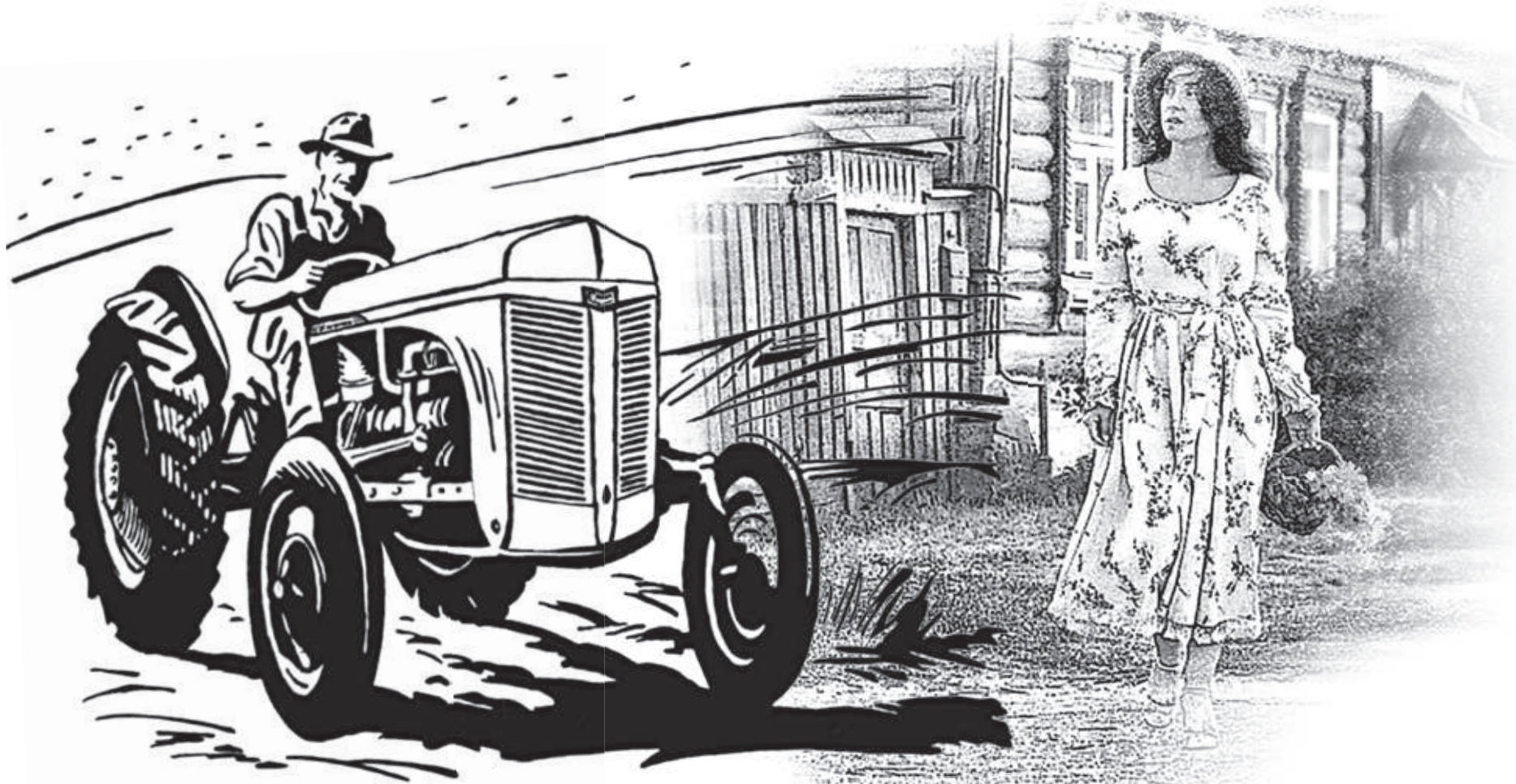
Shodmon HAYITOV,
tarix fanlari doktori.
Kamol RAHMONOV,
tarix fanlari nomzodi

Hikoya

Ota-onamning qabrini ziyorat qilish uchun qabristonga bordim. Duoyi fотиha o'qib, yon qo'shnimiz Saida xolaning ham qabrini ziyorat qilib, haqqiga duo qildim. Bolaligimda (1970-yilda) bo'lib o'tgan voqea ko'z o'ngimda kino tasmasiday o'ta boshladi.

ZOLIMNING JAZOSI

Maktabda o'qish tugab, oxirgi imtihonni topshirib uyga kelsam, onam kasal bo'lib ko'rpa-to'shak qilib yotibdi. Onamning ahvolini ko'rib, juda xafa bo'ldim. Dadam onamni davolash uchun opam bilan birgalikda shahar kasalxonalaridan biriga olib ketdi. Onamni kasalxonaga joylashtirib, opamni onamga qarash uchun qo'yib keldi. Uyda 5-sinfga o'tgan akam, 3-sinfga o'tgan singlim va olti yashar singlim bilan qoldim. Men o'shanda endigina 4-sinfga o'tgan edim. Dadam ertadan kechgacha zavodda ishlar edi. Uyda bizga ovqat pishiradigan, kir-chirimizni yuvadigan hech kim yo'q edi. Hamma ish menga qoldi. Suvni oftobda qizdirib, kir yuvarдим. Kirlarni siqib yoyishga qiynalardim. G'o'zapoya yoqib o'choqda ovqat pishirar edim. Faqatgina kartoshka qovurish va mastava pishirishni bilardim. Ba'zan hovlimizda pishgan olma, o'riknlarni terib, yeb yotardik. Biznikiga tez-tez kelib, onam bilan choy ichib suhbatlashib o'tiradigan qishloqdagi dugonalari ham kelmay qo'ydi. Birgina yon qo'shnimiz Saida xola holimizdan xabar oladigan bo'ldi.

Bir kuni meni chaqirib:

– Qizim, sen ovqat pishirma, men ovqatni ko'proq qilaman. Sizlarga ham beraman. Onang tuzalib kelguncha biz bormiz-ku, – dedi. Saida xolaning mehr to'la ko'zlariga qarab quvonib ketdim. Shu kundan boshlab har kuni kosalarga ovqat suzib, ikkita non, ba'zan qaynatilgan makkajo'xori olib, biznikiga derazadan uzatar edi. Biz ovqatlanib bo'lgach, idish-tovoqlarni yuvishga qo'ymay, Saida xolaning katta qizi

Mahkamto'sh opa yig'ishtirib olib ketar va uyida yuvar edi.

Saida xolaning turmush o'rtog'i Qarshiboy amaki kolxozda traktorchi bo'lib ishlardi. Erta tongdan traktorini tarillatib kolxoz dalalariga ketar, kechasi soat bir, ikkilarda yana traktorini tarillatib qaytib kelardi.

Saida xolaning katta qizi kolxozning paxta dalalarida ishlardi. Ularning uylarida televizor, muzlatkich yo'q edi. Ba'zan biznikiga chiqib, televizor ko'rishar edi. Go'shtni yaxshilab tuzlab, oftobda quritib ishlatishardi. Onamni sog'insam, singillarim bilan Saida xolanikiga chiqib, kichik qizlari Zulayho, Zubayda bilan "Besh to'sh", "Happak" o'ynar edik. Ular qarindoshimizdan ham afzal edi. Saida xola esa o'z xolamdek bo'lib qolgandi.

Onam kasalxonada ikki oy davolanib, sog'ayib keldi. O'sha kuni uyimizda bayram bo'lib ketdi. Onajonimizni rosa sog'inganimiz uchun atrofidan ketmay, pinjiga tiqilib o'tirardik. Saida xolaning qilgan yaxshiliklarini onamga birmabir aytib berdim. Onam Saida xolaga bir kiyimlik mato olib, dasturxon qilib uzatdi.

Bir kuni Saida xola biznikiga kelib, onamga dardihol qildi:

– Oh, kelinjon, esiz, shu Qarshiboy aka bilan o'tgan umrim, o'zim ota-onasiz, yetimlikda o'sganman. Erim pulni juda yaxshi ko'radi. Hovlimizda to'rtta ho'kiz, ikkita sigir, o'n beshta qo'y, yigirmata tovuq, o'nta indyuk bor. Hammasiga bolalarim bilan men qarayman. Qarshiboy akani yig'ib qo'ygan puli ham bor, lekin uyga, bolalariga bir so'm

ham ishlatmaydi. Uyimizda na televizor, na muzlatkich bor. Bechora bolalarim ertadan kechgacha mollarni, qo'ylarni boqib keladi. Katta hovli, ekin-tikin qilamiz, lekin rohatlanib yashamaymiz. Hattoki uyga gilam ham olmaydi. Eski sholchalarni tashlab qo'yibman. O'zimiz esa ko'rpachada emas, po'stak ustida o'tiramiz. Uyga televizor, muzlatkich, gilam olaylik, desam, urib boshimni yordi, – deb boshidan ro'molini oldi. Boshida qotib qolgan qonni ko'rsatdi. Onam jarohatni ko'rib, yig'lab yubordi. – O'zim ham kasalman, ahvolim og'ir. Meni shahar kasalxonalariga olib boring, desam, yo'q, kolxoz kasalxonasida davolan, deydi. Bu yerda apparatlar yo'q. Bir kuni o'lib qolsam, keyin qadrimni biladi. Bechora qizim Mahkamto'sh kolxozda ishlab, sepini qilib to'y bo'ldi. Hattoki qizini ko'rish uchun paxsa devorning tirqishidan ularning hovlisiga mo'raladim. Hovlida atlas ko'ylak kiyib yurgan ayol betiga chakka surtib olgani uchun uning haqiqiy yuzini ko'ra olmadim. O'gay ona kelgan zahoti televizor, ro'zg'orga muzlatkich, gilamlar oldiribdi. Shunday

Qishin-yozin oyog'iga kalish kiyib yuradigan, ohori to'kilgan eski ko'ylak va paxtalik nimchasidan boshqa kiyimi yo'q Saida xolaga ich-ichimdan achindim. Qarshiboy amaki ko'zimga zolim bo'lib ko'rindi.

Oradan bir necha oy o'tgach, Saida xola olamdan o'tdi. Xolaning vafotidan so'ng Qarshiboy amaki uylandi. Qishloqda uning xotin olgani tezda ovoza bo'ldi. Men yangi kelinni ko'rish uchun paxsa devorning tirqishidan ularning hovlisiga mo'raladim. Hovlida atlas ko'ylak kiyib yurgan ayol betiga chakka surtib olgani uchun uning haqiqiy yuzini ko'ra olmadim. O'gay ona kelgan zahoti televizor, ro'zg'orga muzlatkich, gilamlar oldiribdi. Shunday

sharoitni Saida xolaga qilib bermagan Qarshiboy amakidan rosa jahlim chiqdi. Bechora Saida xola qanday mehribon ayol edi-ya! To'qqizta farzand katta qilib, rohatini ko'rmay ketdi, deya o'kinardim.

Oradan bir necha oy o'tgach, o'gay onaning hunarlari boshlandi. Qarshiboy amakini gah desa qo'lga qo'nadigan qilib oldi. Bolalarning qozon-tovog'ini ajratib berdi. Er-xotin alohida ro'zg'or qilib, yashay boshladi. Bolalarga esa Qarshiboy amakining ukasi bilan yashaydigan onasi kelib, ovqat pishirib, kir-chirlarini yuvarди. Qarshiboy amakining erka xotini har kuni kolxoz do'koniga qatnay boshladi.

Bir kuni maktabdan uyga kelsam, onam dadamga kuyinib gapirayotganini eshitib qoldim.

– Eshitdingizmi, dadasi, Qarshiboy amakining xotini kolxoz do'konidan rosa oziq-ovqat, kiyim-kechak, matolarni qarzga olib, yetmaganiga uyidagi bor pulini, yangi gilamlarini olib, hech kim yo'qligida qochib ketibdi, – dedi.

Dadam g'azablanib:

– Darhol militsiyaga xabar qilish kerak, – dedi. Onam esa kinoya bilan:

– U ayol rosa pixini yorgan ekan. Yashash manzilini yolg'on bergan ekan. Ism-familiyasini ham o'zgartirib aytgan ekan. Mana endi Qarshiboy amaki uni topa olmayotgan emish. Umas, bumas, Saida xolaning uvoli urdi uni! – dedi.

Men esa bu gapni eshitib, yaxshining qadriga yetmaslikning oqibati bu, degim keldi.

Ra'no ODILOVA,

O'zbekiston

Yozuvchilar uyushmasi a'zosi

SOG'LOM TURMUSH TARZI KAFOLATI

Mamlakatni dunyoga tez tanitadigan soha, bu – sport. U millat va irq tanlamaydi, barchani o'z atrofida birlashtiradi. Sport nafaqat aholi salomatligini mustahkamlaydi, balki sog'lom avlodni tarbiyalashning asosiy mezonlaridan biri sanaladi.

Mamlakatimizda keyingi yillarda sport infratuzilmasini rivojlantirish, shu jumladan qishloq va chekka hududlarda sport obyektlarini ko'paytirish, bolalar va yoshlar o'rtasida jismoniy tarbiya bilan shug'ullanishni ommalashtirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirildi.

Ayniqsa, oxirgi yillarda yurtimizda sport sohasiga bo'lgan e'tibor yanada kuchayib, yoshlar, o'smirlar va katta yoshlilar o'rtasida turli sport musobaqalari tashkillashtirib kelinmoqda.

O'tgan davrda yosh sportchilarimiz nafaqat respublika, balki nufuzli sport o'yinlarida, jumladan yozgi Olimpiada va Paralimpiadada, Osiyo o'yinlarida, jahon va mintaqa chempionatlarida faxrli o'rinlarni egallab kelmoqda.

Bu hali hammasi emas. Hozirgi kunda O'zbekiston boks, shaxmat, dzyudo, kurash, og'ir va yengil atletika sport turlari bo'yicha dunyo mamlakatlari yetakchilari safida bormoqda. Sohaga qaratilayotgan yuksak e'tibor natijasida sportchilarimiz xalqaro musobaqalarda yurtimiz bayrog'ini baland ko'tarib kelmoqda.

Xususan, O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi harbiy sportchilari ham nafaqat mamlakat mudofaa qobiliyatiga, balki jismoniy tarbiya va sportning rivojiga ham katta hissa qo'shib kelmoqda.

Mudofaa vazirligi harbiy sportchilarining faoliyati O'zbekistonning jahon miqyosidagi nufuzini oshirishga, ularning sportdagi yutuqlari yosh avlod ongida Vatanga sadoqat va intizomlilik kabi qadriyatlarni shakllantiradi.

2024-yili Mudofaa vazirligi terma jamoasi sohadagi yutuqlari O'zbekistonning sport maydonidagi nufuzini yanada mustahkamladi. O'tgan bir yil mobaynida terma jamoa vakillari 623 ta medalga egalik qilgan bo'lsa, shulardan 257 tasi xalqaro (101 ta oltin, 86 ta kumush va 60 ta bronza) va 366 tasi respublika miqyosidagi (161 ta oltin, 112 ta kumush va 93 ta bronza) musobaqalarda qo'lga kiritildi. Sportchilarning bu kabi yutuqlariga davlatimiz tomonidan ham alohida e'tibor qaratilib, harbiy sportchilar qimmatbaho sovg'a va davlat mukofotlari bilan rag'batlantirildi.

Albatta, bunday natijalar o'z-o'zidan bo'layotgani yo'q. Bu mamlakatimizning jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishga davlat siyosati darajasida katta e'tibor qaratayotgani samarasidir. "O'zbekiston – 2030" strategiyasida bu boradagi ishlar ko'lamini kengaytirish maqsadida jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanuvchilar sonini ko'paytirish ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilangan.

**Sherzod
EGAMBERDIYEV,
"Vatanparvar"**

Ibrat

"USTOZ-SHOGIRD" AN'ANASI:

Xadicha Sulaymonova va Mamlakat Vosiqova misolida

O'zbekiston tarixida o'zining jasorati, ilmiy tafakkuri va adolatparvarligi bilan o'chmas iz qoldirgan siymolar orasida Xadicha Sulaymonova yorqin yulduz misolidir. U nafaqat yuridik sohaning zabardast yetakchisi, balki jamiyatni o'zgartirishga, ayollarning huquqlarini kengaytirishga ulkan hissa qo'shgan inson sifatida tanilgan.

1913-yil 3-iyun kuni ziyolilar oilasida dunyoga kelgan Xadicha Sulaymonova yoshligidan o'tkir zehn, keng qiziqish va bilimga chanqoqligi bilan ajralib turgan. Xadicha opa o'zining huquqshunoslik ilmida qoldirgan merosi orqali jamiyatni adolatga, qonun ustuvorligiga chorlashda beqiyos rol o'ynadi. Uning "O'zbekiston Sovet davlati va huquqi tarixi" asari bu sohada ilk jiddiy tadqiqotlardan biri

sifatida katta ahamiyatga ega bo'ldi. Sulaymonova nafaqat yuksak ilmiy salohiyatga ega bo'lgan olim, balki jamiyatning yetakchi arbobi sifatida ham tanilgan. Uning yurist sifatida olib borgan ishlari va huquqiy adabiyotlarga bag'ishlangan asarlari yillar davomida minglab yuristlar uchun asosiy manba bo'lib xizmat qildi.

Shunday zalvarli yillarda jamiyatda yana bir ilmga, o'qishga chanqoq talaba –

Mamlakat Vosiqova ham ilm olish pillapoyalaridan bosqichma-bosqich o'tib kelayotgan edi. Uning faoliyati davomida O'zbekiston adliya tizimini isloh qilish, qonunlarni xalq hayotiga moslashtirish va milliy huquqiy adabiyotni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirgan ishlari yuqori baholanadi. Mamlakat Vosiqova fidoyi shogird va yetuk olim edi.

O'zbekiston tarixi ko'plab fidoyi olimlar, huquqshunoslar va jamoat arboblari yetishtirgan. Ular orasida Xadicha Sulaymonova va uning shogirdi Mamlakat Vosiqova alohida o'rin tutadi. Mamlakat Vosiqovaga ilmiy ish ustida izlanish olib borayotgan, bu ilmiy ishni tekshirib, kamchiliklarini to'ldiradigan, to'g'ri yo'lni ko'rsatadigan muallim zarur edi va Mamlakat Vosiqova Xadicha Sulaymonovadek bo'lishga harakat qilayotgan, uni o'z ustoz, ilmiy rahbari sifatida tasavvur qilar edi. Bir kuni Vosiqova Xadicha

opani oldiga borib, ilmiy ishi va yozgan maqolalarini tekshirib berishini so'raydi. Oldiga kelgan hech bir talabani qaytarib yubormagan Xadicha opa Mamlakat Vosiqovani ham qaytarmasdan, yozgan ishlarini ko'rib beradi. Shu ondan boshlab ularda ustoz-shogird an'anasi boshlanadi. Xadicha Sulaymonovaning shogirdi Mamlakat Vosiqova uning yo'lini davom ettirgan, ilmiy va amaliy huquqshunoslik sohasida yangi sahifalarni ochgan olimadir.

Mamlakat Vosiqova adliya vaziri o'rinbosari lavozimiga tayinlanganidan 4 yil o'tib, Xadicha Sulaymonova adliya vaziri lavozimiga tayinlanadi. Endilikda Xadicha Sulaymonova Mamlakat Vosiqovaga nafaqat ustoz, balki ishda ham maslak rahbar vazifasiga keladi. Va bu ikki ayol rahbarligida vazirlik faoliyati yanada rivojlanadi. Xadicha Sulaymonova va Mamlakat Vosiqova o'rtasidagi ustoz-shogird munosabatlari ilmiy

va ma'naviy merosning avlodlardan avlodga o'tishini ta'minlagan. Sulaymonovaning bilim va tajribasi Vosiqova faoliyatida yaqqol namoyon bo'ladi. Ularning hamkorligi nafaqat ilmiy asarlarda, balki huquqni muhofaza qilish tizimidagi islohotlarda ham o'z aksini topgan.

Bugungi kunda Xadicha Sulaymonova va Mamlakat Vosiqovaning huquqshunoslik va jamoatchilik sohasidagi ishlari yosh avlod uchun yorqin namuna bo'lib xizmat qilmoqda. Ularning mehnati tufayli O'zbekiston huquqiy tizimi mustahkam asosga ega bo'ldi. Yurtimizning yuridik ta'lim muassasalari bu ikki ayolning faoliyatini o'rganishda davom etmoqda. Xadicha Sulaymonovaning o'z shogirdlariga bo'lgan ishonchi va Vosiqovaning ustozidan olgan saboqlari bugungi kun yuridik

maktablari uchun ham ibratdir. Bu aloqalar faqat ilmiy sohada emas, balki millatning ma'naviy rivoji uchun ham ulkan ahamiyatga ega bo'ldi.

Sulaymonova va Vosiqova kabi fidoyi olimlarning hayoti va faoliyati shuni ko'rsatadiki, ustoz va shogird munosabatlari chin dildan mehnat qilgan taqdirda buyuk natijalar olib kelishi mumkin. Ularning o'rtasidagi aloqalar bugungi kun yuridik soha vakillari uchun ham katta ibratdir. Bu ikki buyuk ayolning xotirasi va merosi avlodlar qalbida yashashda davom etadi. Bu ustoz-shogird nafaqat o'z zamonasining yorqin yulduzlari bo'lib, balki millat ravnaqi uchun bebaho xizmat qilgan. Ularning o'zaro aloqalari va ilmiy-ma'rifiy sohada qoldirgan izlari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi.

Laziza AMIROVA,
Toshkent davlat yuridik universiteti talabasi

Uchrashuv

YOSHLAR XAVFSIZLIGI — JAMIYAT FAROVONLIGINING ASOSI

Termiz davlat universitetida ijara xonadonlarida yashayotgan talabalar ishtirokida huquqni muhofaza qiluvchi organ vakillari bilan profilaktik uchrashuv tashkil etildi. Tadbirning asosiy maqsadi yoshlarning tungi vaqtlarda besamar ko'chada yurishining oldini olish, ularning xavfsizligini ta'minlash va qonun-qoidalarga rioya qilish muhimligini tushuntirishdan iborat bo'ldi.

Uchrashuvda huquqni muhofaza qiluvchi organ vakillari, universitet mutasaddilari hamda fakultet tyutorlari ishtirok etib, talabalar bilan ochiq muloqot o'tkazdi.

Tadbir davomida yoshlarning tungi vaqtlarda nazoratsiz holda yurishi turli xavf-xatarlarga olib kelishi mumkinligi ta'kidlandi. Shu bilan birga, huquq-tartibot organlari tomonidan jamoat xavfsizligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar haqida ma'lumot berildi.

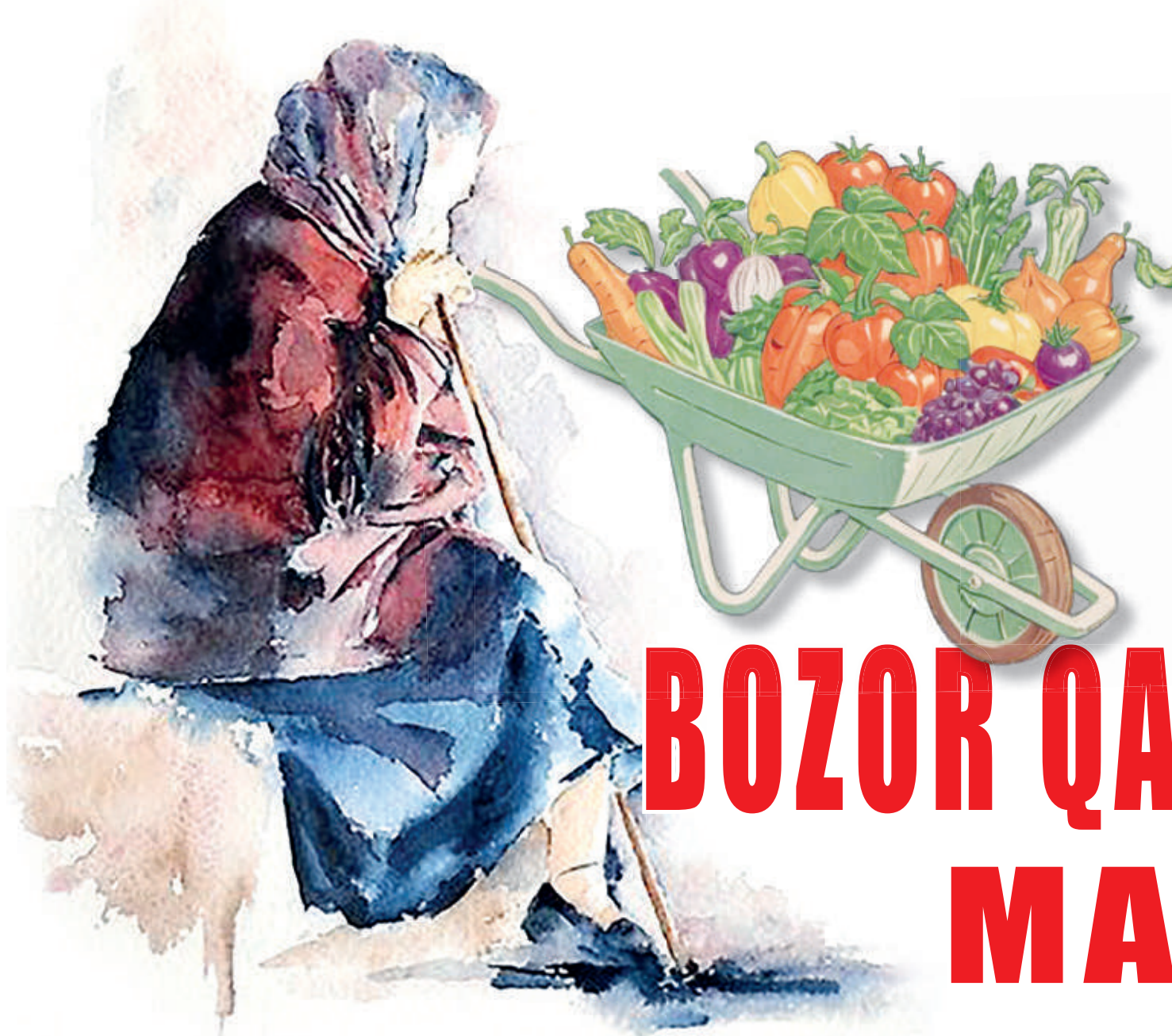
Huquq-tartibot organlari xodimlari talabalarni o'z huquqlari va majburiyatlarini bilishga, qonunlarga rioya qilishga va jamiyat oldidagi mas'uliyatini his qilishga chaqirdi. Tadbir davomida jinoyatchilikning, narkotik moddalar tarqalishiga qarshi kurash va nosog'lom turmush tarzining oldini olish bo'yicha dolzarb tavsiyalar berildi.

Uchrashuv davomida ijara xonadonlarida yashayotgan talabalar huquqlari va majburiyatlari yuzasidan ham muhim ma'lumotlar taqdim etildi. Ular xonadon egasi bilan rasmiy shartnoma tuzishi, mahalla faollari va uchastka nozirlari bilan hamkorlik qilishi, turarjoy hududida tartib-intizomga rioya qilishlari lozimligi qayd etildi.

Tadbir yakunida talabalar o'zlarini qiziqtirgan savollarni berib, huquqni muhofaza qiluvchi organ vakillaridan tegishli javob va tavsiyalar oldi.

Uchrashuv ishtirokchilariga maxsus eslatmalar va xavfsizlik qoidalari aks etgan bukletlar tarqatildi.

Jamshid NAZAROV,
Termiz davlat universiteti
O'zbek filologiyasi fakulteti tyutori

BOZOR QAYTGAN MAHAL

Erta turishga odatlanganman. Savdoda ishlab o'rganib qolganman. Bolalarim ulg'ayib, qo'limdan ishimni oldi. Uyda bekor o'tirish menga emas ekan. Oshxona ishlari, supur-sidir kelindan ortmaydi. O'zimni biror foydali ishga band qilishim kerak. O'ylab-o'ylab qo'y boqishga qaror qildim. Hovlimiz katta, bog' etagidan qo'ra qilib, ko'chaga eshik ochtirsam bo'ldi. Temiryo'ldan narisi keng dala. Uch-to'rtta qo'yga yo'l yoqalaridagi o't-o'lan ham kifoya qiladi.

Qo'ylarim ko'paygani sari bu ish menga yoqib qoldi. Bahonada tong sahar chiqib, oyoq chigiling yoziladi, o'zingga o'xshab qariganida ham uyda o'tirolmaydigan dugonalar topasan.

Kengliklar yaxshi ekan, allaqanday xotirjam tortib qoldim. Irg'aylidan Salima opa bilan birga suruv haydaymiz. Endi, juda katta suruv bo'lmasa ham ikkimizning qo'ylarimiz qo'shilganida o'ndan oshib ketadi. Opani yoshligimdan taniyman. U yashaydigan Irg'ayli bozorning biqinidagi mahalla. Xudoning bergan kuni bozor qaytgan mahalda opa zambilg'altagini sudrab kelardi. Bu vaqtda dehqonlar sotadiganini sotib, qolganini arzon-garov berib yuboradilar. Opa shu fursatdan unumli foydalanar edi. Pishiqchilik pallasi emasmi, zambilg'altak to'lib-toshib ketardi. Ovi baroridan kelgan ovchidek mamnunlik bilan og'ir aravani sudrab, uyiga qaytardi.

Bir kuni chidolmay so'radim:

– Opa, yuqingiz juda og'ir-eyy, har kuni shunday qatnaysiz, shuning hammasi bir kunda yeyiladimi?

– Uyingda to'qqizta yeyarman-icharmaning bo'lganida, bu savolni bermas eding. Yeyiladi, bola-baqradan ortgani qo'y'larga tayyor yem. Senga

o'xshagan oqbilak oyim bularni qaydan bilardi? Yukim og'ir bo'lsa, seni yelkanga ortyapmanmi?

Savol berganimga pushaymon bo'ldim. Menga nima edi? O'lgudek tili zahar-eyy... Oqbilak oyim deydimi? Savdo ishi ham oson emas. O'zi bu opaga bir gap aytish kera-gu, qochish kerak. Shu paytgacha salom-alikdan nariga o'tmagan odam, bu gal ham shu yo'lni tutib ketaversam bo'lardi-ku? Tili achchiq, gap kelganida, hech kimni ayamaydigan, pardasiz maqollarni ham bemalol aytadigan bu ayolning eri uning tamoman aksi edi. Qo'ydek yuvosh, erta-yu kech toat-ibodatda bu odam uning achchiq gaplarini yumshatish uchunmi Salima opaga "Shukurjonning onasi" deya girgitton bo'lardi. Qiziq tomoni shundaki, ikkisi ikki olam bo'lgan bu insonlarning o'zaro janjalini birov ko'rgan, yo eshitgan emas.

Shu to'rtta qo'yning bahonasida opa bilan dugona bo'lib qoldik. U aslida men o'ylagandek dilozor emas ekan. Qog'ozga o'rab gapirishni bilmaydigan, xushomaddan yiroq, achchiq bo'lsa ham rostini aytib qo'yaveradigan odam ekan. Yetmish yoshida ham nigohlari o'tkir, suhbatdoshining ko'zlariga tik qarab gapiradigan, yurishlari ildam, keksalikka

bo'y bermay kelayotgan tik qomatli bu ayolni hatto yoqtirib qoldim.

Bahor kunlari edi. Birpasda havoni bulut qopladi. Yomg'ir sevalay boshladi.

– Opa, uyga qaytaylik, bo'lmasa yomg'irda qolamiz, – dedim.

– Bahor yomg'iri birpasda yog'ib o'tib ketadi, kesak emassanki erib ketsang, – dedi quruqqina qilib Salima opa. – Yomg'irda qolishni xohlamasang, ketaver, qo'ylaringga o'zim qarayman.

O'ziga bildirmay sekin yuz-ko'zlariga razm soldim. Ko'zlari kirtayib qolgandek tuyuldi. Qandaydir mashqi past.

– Shamollab qolmaylik dedim-da, – deb ro'molimni boshqatdan tang'ib oldim, nimchamni tugmalarini qadab, ikkilanib orqamga bir qarab oldim.

– Sen ketaver, men o'rganib qolganman, – dedi kampir noma'lum tomonga tikilib.

Tovushi titragandek eshitildi. Yaqinroq bordim. Yuzlari ho'l.

– Opa, yig'layapsizmi?

– Yo'o'q, yo-yomg'irdan...

– Nima bo'ldi? Birov xafa qildimi?

– Nima ishing bor, – dedi jahl bilan, – ket degandan keyin ketavermaysanmi?

Shunday dedi-yu, qari tut tagidagi yo'g'on quruq ildizga o'tirib, baralla yig'lab yubordi. Nima qilishni bilmay yoniga o'tirdim. So'z qotmadim. Birozdan so'ng o'zini tutib, gapira boshladi:

– Qushlarga hech e'tibor berganmisan? Palaponlariga yemish tashigan qushlarga? Palaponlar hech to'yamaydi, og'zilarini katta-katta ochib, yemish so'rab chig'illaydi. Men o'sha qushlar kabi bo'ldim. Nima topsam, uyga, bolalarimga tashidim. Uyda o'n bir jon... Yeyish-ichish, kiyim-kechak... O'qitdim, uylantirdim, qizlarni uzatdim. Farzandlar ko'rganida ularning yonida edim, kir-chiri, issig'idan xabardor bo'ldim. Hech bir minnatsiz, ta'masiz yelib-yugurdim. Kecha qizlarim keldi. Go'sht dimlashibdi. Yog'liroq ekan, yeya olmadim. Qizim: "Ena, shunaqa

ovqatlarni xush ko'rib yer edingiz, nega yemayapsiz? Siz uchun pishirdik", dedi. "Endi qarichilikmi, yeyolmay qolganman, yoshlikda ekan, g'o'rami-sho'rami yeb ketaverar edim", desam, o'rtancha o'g'lim Said: "Qo'ysangiz-chi, ena, yaxshi yeysiz-ku, siz bir o'tirib yegan ovqatni dugonangiz Rohat momo olti oy yeydi", desa bo'ladimi. Uncha-muncha gaplarga parvo qilmayman ammo... uning gapi yuragimni teshvoray dedi. Kechadan beri qulog'imdan ketmayapti. Ko'p ovqat yeymanmi? Hamma qatori nafsimga yarashasini yeyman. Demak, yegan ovqatim ularga malol kelyapti.

– Unday demang, opa, o'zi shu o'g'lingiz sal farosatsizroq, hazillashmoqchi bo'lgandir, sizga og'ir botadi, deb o'ylamagan-da, – dedim yupatishga harakat qilib.

– Dasturxon atrofida o'tirgan o'g'illarim, qizlarimdan birovi "Hoy, sen nega bunday deysan, rizqini sen beryapsanmi?" demadi. Bolalarim yaxshi yesin, ichsin deb tinmadim, hech malol

kelmabdi, charchadim demadim. Talashib-tortishib yeganlarida sevindim, minnat xayolimda ham yo'q edi. Tansiqroq taom bo'lsa, darhol qo'limni tortar edim, avval bolalarim to'ysin, menga qolgan-qutgani ham bo'laveradi, deb qanoat qilganman. Bugunlar... yemagim ularga malol ekan. Aslida hech kimga og'irim tushmagan, tushmaydi. Agar o'lib qolguday bo'lsam ham, mana shu qo'ylarim meni tuproqqa beminnat qo'yish uchun yetadi. Ma'rakalarimni ham obod qiladi. O'g'il-qizimga og'irim tushmaydi. Bolangdan hazil bo'lsa ham bunday ta'na eshitish og'ir ekan.

Hech narsa deya olmadim. Uning zambilg'altak tortib ketayotganiga necha bor guvoh bo'lganman axir. O'ydim-chuqurlarda, eski temiryo'ldan qora terga tushib arava sudrab kelayotgan ayol... Aravasida biroz uringan-suringan mevalar, qovun-tarvuz, sabzavotlar liq to'la. Aravaning g'iyqillagan ovozi ham uyga-uyga degandek ayolning o'ylari bilan hamohang edi.

Aziz o'quvchi, sizning-chi, sizning onangiz qancha ovqat yeydi? Dugonalaridan ko'p yeydimi? Kammi? Istaklari bilan qiziqqanmisiz? Ko'ngliga nima yoqishini so'raganmisiz? Qachon? Onangizga hazil qilasizmi? Hazilda ham had borligini-chi, bilasizmi?

Husayn Voiz Koshifiydan o'qigan edim, mazmuni shunday edi: "Onam bilan bir dasturxonda o'tirib ovqatlanishdan o'zimni tortaman. Qo'rqamanki, dasturxondagi uning ko'ziga totli ko'ringan, yegisi kelgan narsani undan avval men olib yeb qo'ysam..."

Onalarga go'zal so'zlar so'zlang, qaltis hazillardan tiyiling, yemaklarning eng yaxshisi deb bilganingizni ilining!

Inobat NODIRSHOH

Profilaktika

Korrupsiya va giyohvandlik — davr muammosi

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari akademiyasida "Korrupsiya – taraqqiyotga tahdid" va "Giyohvandlik – davr muammosi" mavzularida profilaktik tadbirlar o'tkazildi.

Unda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Narkotiklarni nazorat qilish milliy markazi, O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi, Mudofaa vazirligi korrupsiyaga qarshi ichki nazorat bo'limi mas'ullari hamda Qurolli Kuchlar akademiyasi professor-o'qituvchilari, kursantlar ishtirok etdi.

So'z olganlar giyohvandlikka qarshi kurashish faqat davlat tashkilotlarining vazifasi emasligi, buning uchun har bir fuqaro, ota-ona va jamoatchilik ham mas'ulligi, eng muhimi, har bir inson giyohvandlikning oqibatlarini yaxshi anglab, unga qarshi birgalikda kurashishi kerakligi tushuntirildi.

Shuningdek, korrupsiya illati, uning ko'rinishlari, bu bilan bog'liq jinoyatlar va javobgarlik masalalari haqida tushuntirishlar berildi.

Mavzularga doir namoyish etilgan videoroliklar barchani yanada hushyorlikka undadi.

**Adliya podpolkovnigi
Botir SOBIROV,**
O'zbekiston Respublikasi Harbiy
prokurorining katta yordamchisi

Ma'naviyat

Vatanparvarlik sayli

Guliston harbiy prokuraturasiga birlashtirilgan Toshkent viloyati Bekobod tumanining olis Achamayli mahallasida yashovchi yoshlar va hududdagi 48-umumta'lim maktabi o'quvchilari ishtirokida vatanparvarlik tadbiri o'tkazildi.

Tadbir yoshlarning O'zbekiston Respublikasining barcha viloyatlaridagi qadimiy an'analar va buyuk ajdodlarimiz siymosini gavdalandirib berishlari bilan yanada qiziq bo'ldi.

Jarayonda o'quvchi-yoshlar o'zlari tayyorlagan va ijro etgan kuy-qo'shiqlar hamda badiiy chiqishlar bilan barchaga ko'tarinki kayfiyat bag'ishladi.

Yakunda o'qituvchilar va tadbirda faol ishtirok etgan yoshlar kitoblari to'plami bilan taqdirlandi.

**Adliya podpolkovnigi
Farrux DJUMAYEV,**
Guliston harbiy prokurori

Sayyor qabul

Murojaatlar o'z yechimini topmoqda

O'zbekiston Respublikasi Harbiy prokuraturasi tomonidan Qurolli Kuchlar vazirligi va idoralari bilan hamkorlikda mamlakatimizning olis hududlarida ommaviy sayyor qabullar o'tkazish izchil davom ettirilmoqda.

Ularning galdagisi Navoiy viloyatining olis hududidagi Uchquduq tumanida tashkil etildi.

Unda Qurolli Kuchlar harbiy xizmatchilari va xodimlari, ularning oila a'zolari, pensionerlar va yoshlar tinglandi.

Jarayonda jami 42 ta murojaatdan 12 tasi qanoatlantirildi, 16 tasi yuzasidan tushuntirish berildi, 14 tasining ijrosi nazoratga olindi.

**Adliya podpolkovnigi
Gulchehra TURSUNOVA,**
O'zbekiston Respublikasi Harbiy
prokurorining katta yordamchisi

Harbiy prokuror kubogi

Musobaqalarda mahorat sinaldi

Harbiy prokuratura organlari tomonidan yoshlar o'rtasida sportning milliy kurash turini keng ommalashtirish borasida qator tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Shunday tadbirlarning davomi sifatida Qashqadaryo viloyatida harbiy xizmatchilar va mahallalar yoshlari o'rtasida harbiy prokuror kubogi uchun sportning milliy kurash turi bo'yicha musobaqa o'tkazildi.

Harbiy prokuratura va Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug qo'shinlari qo'mondonligi hamkorligida o'tkazilgan bellashuvlarda kurashchilar 3 vazn toifasida kuch sinashdi. Murosasiz kechgan bahslar yakunida g'oliblarga medal, kubok, diplom va esdalik sovg'alar tantanali topshirildi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Harbiy aviatsiya institutida "Zakovat" intellektual o'yini tashkil etildi.

Unda viloyatdagi kuch tuzilmalarida xizmatni o'tab kelayotgan harbiy xizmatchilar va xodimlar harbiy prokuror kubogi uchun o'zaro bellashdi. Natijalarga ko'ra, 1-o'ringa viloyat bojxona boshqarmasi, 2-o'ringa Harbiy aviatsiya instituti va 3-o'ringa favqulodda vaziyatlar boshqarmasi jamoalari loyiq topildi.

G'olib va sovrindorlarga esdalik sovg'alar tantanali ravishda topshirildi.

**Adliya mayori
Ozod BAXRONOV,**
Qarshi harbiy
prokurorining o'rinbosari

Inson qadri uchun

Ochiq muloqot

Toshkent harbiy prokuraturasi tomonidan okrug qo'shinlari qo'mondonligi bilan hamkorlikda Angren shahrida ommaviy sayyor qabul tashkil etildi.

Unda dastlab "Jismoniy va yuridik shaxslarning murojaatlari to'g'risida"gi qonun mazmun-mohiyati tushuntirilib, so'ngra harbiy xizmatchilar va ularning oila a'zolari tinglandi.

Jami 14 ta murojaatdan 1 tasi ijobiy hal etildi, 5 tasi yuzasidan huquqiy tushuntirish berildi, 8 tasi nazoratga olindi.

Ayni jarayonda tashkil etilgan mehnat yarmarkasida esa harbiy xizmatchilarning band bo'lmagan oila a'zolariga korxona va tashkilotlarning bo'sh ish o'rinlari taklif etildi.

Shuningdek, Toshkent shahri favqulodda vaziyatlar boshqarmasi va uning hududiy bo'limlarida xizmat qilayotgan harbiy xizmatchilar, ularning oila a'zolari ishtirokida ochiq muloqot o'tkazildi.

Unda korrupsiya va u bilan bog'liq jinoyatlar, ularga qarshi kurashish hamda bu boradagi vazifalar haqida tushunchalar berildi.

**Adliya mayori
Oybek ARIPBAYEV,**
Toshkent harbiy prokurorining yordamchisi

REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA REKLAMA

Talabalar bahori – 2025

Xorazm viloyati hokimligining tashabbusi bilan viloyatdagi oliy ta'lim muassasasi yoshlari o'rtasida "Talabalar bahori – 2025" haftaligi doirasida Urganch garnizonidagi harbiy qismlardan birida viloyat hokimi kubogi uchun "Shunqorlar" harbiy-vatanparvarlik musobaqasi o'tkazildi.

YOSHLAR HARBIY-VATANPARVARLIK musobaqasida uchrashdi

Viloyat hokimligi, Shimoli-g'arbiy harbiy okrug qo'shinlari qo'mondonligi, mudofaa ishlari va sport boshqarmalari, Yoshlar ittifoqi bo'limi hamda Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining hududiy boshqarmasi bilan hamkorlikda o'tkazilgan musobaqa yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularning iqtidorini yuzaga chiqarishga ko'maklashish, shuningdek sog'lom turmush tarzini targ'ib etishga xizmat qildi.

Bellashuvda viloyatdagi 7 ta oliy o'quv yurtidan 18 yoshdan 30 yoshgacha bo'lgan talabalar ishtirok etib, g'alaba uchun kuchli kurash olib bordi. Har bir jamoaning 10 nafar a'zosidan 8 nafari o'g'il bola hamda 2 nafari qiz boladan iborat bo'lib, 6 ta shart bo'yicha o'zaro kuch sinashdi.

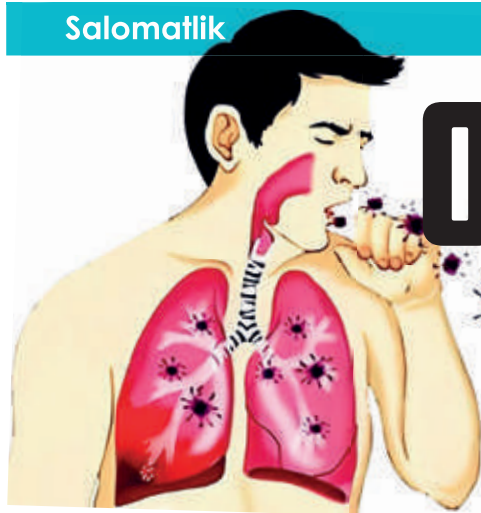
Dastlab talabalar jamoaviy tarzda safda shaxdam yurib, saf qo'shiqlarini ijro etdi. Ikkinchi shartda ishtirokchi jamoalardan bir nafari o'g'il va qiz bolalar qatnashib, pnevmatik multiqdan nishonga o'q uzdi. Uchinchi shart bo'yicha jamoalarning ikki nafari o'g'il bola a'zosi granatani uzoqqa uloqtirishda bellashdi. "Harbiylashtirilgan estafeta" shartida har jamoadan uch nafari o'g'il bola avtomatni noto'liq qismlarga ajratish va yig'ish, gazga qarshi niqobni kiyib yugurishi belgilangan. Keyingi shartlarda jamoalar 100 metr masofaga yugurish hamda turnikda tortilishda o'zaro bahslashdi.

Qizg'in va muvofiqsiz kechgan harbiy-sport musobaqasi shartlariga ko'ra, faxrli 1-o'rin Urganch davlat pedagogika instituti jamoasiga nasib etdi. Ikkinchi o'ringa Urganch davlat universiteti hamda 3-o'ringa Urganch innovatsion universiteti jamoalari munosib topildi.

G'olib va sovrindorlar tashkilotchilar tomonidan diplom va esdalik sovg'alari bilan taqdirlandi.

Shimoli-g'arbiy harbiy okrug matbuot xizmati

Salomatlik

O'TKIR ZOTILJAM KASALLIGI PROFILAKTIKASI

O'tkir zotiljam kasalligi o'pka to'qimalarini o'tkir yallig'lanishi bilan kechuvchi, o'pkaning bir bo'lagini yoki butunlay qamrab oluvchi, ba'zi hollarda og'ir kechuvchi kasallikdir. Zotiljam kasalligini ko'pincha "pnevmokokklar" deb ataluvchi bakteriyalar chaqiradi, shuning uchun tibbiyotda pnevmoniya kasalligi deyiladi, lekin zotiljam kasalligini viruslar, stafilokokklar, ichak tayoqchalari va mikoplazmalar ham keltirib chiqarishi mumkin.

Joriy yilning o'tgan davri mobaynida O'zbekiston Respublikasi aholisi orasida pnevmokokklar chaqirgan zotiljam kasalligining ortishi kuzatilgan bo'lsa, Rossiya Federatsiyasida shu kunlarda mikoplazmalar keltirib chiqaruvchi zotiljam kasalligining keskin ortishi kuzatilib, og'ir asoratlar bilan o'tmoqda.

Ko'pincha pnevmokokklar havodagi tomchilar orqali yuqadi. Kasallangan kishi aksirganda yoki yo'talganda qo'zg'atuvchilar havo orqali sog'lom kishilarga o'tishi mumkin. Bu kasallik jamoat joylarida tez tarqaladi. Shuning uchun uyushgan jamoalarda ehtiyot choralarini ko'rish juda muhim. O'tkir zotiljam kasalligi ko'pincha shamollash kasalliklari (*gripp, paragripp, adenoviruslar, respirator-sinsitial viruslar, rinoviruslar, koronavirus infeksiyasi va boshqa*)ning asorati sifatida rivojlanadi. Immuniteti past bo'lganlarda, tana vazni kam bo'lganlarda, kuchli sovuqqotish oqibatida ham o'tkir zotiljam rivojlanishi kuzatiladi.

O'tkir zotiljam kasalligining dolzarbligi, kasallikdan keyingi asoratlarning hamda kasallik tufayli o'lim darajasining yuqoriligi bilan belgilanadi. Aholining o'limi sabablari

orasida o'tkir zotiljam kasalligi, yurak qon-tomir kasalliklari, xavfli o'smalar, o'tkir travma va zaharlanishdan keyin to'rtinchi o'rinda turadi.

Kasallik qo'zg'atuvchilari nafas yoki qon orqali o'pka to'qimasiga o'tib yallig'lanish o'choqlarini paydo qiladi. Bu esa o'z navbatida, o'pkada havo o'tish yo'llarini torayishiga, bu qondagi kislorod miqdorining kamayishiga olib keladi. Qonda kislorod miqdori kamayib korbonat angidrid gazining miqdori ortishi hisobiga markaziy asab tizimiga salbiy ta'sir ko'rsatib nafas yetishmovchiligi, organizmda moddalar almashinuvi, markaziy asab tizimi, yurak qon-tomir tizimi, buyrak va jigar faoliyatining buzilishiga olib keladi.

Kasallik qancha tez aniqlanib, davo choralari tez boshlansa, samara shuncha yaxshi bo'ladi. Bemor ko'proq suyuqlik ichishi kerak. Agar bemor ko'p terlasa ichki kiyimlarini tez-tez almashtirish lozim. Shifokorga kech murojaat etishi va pirovardiga yetkazib davolanmasligi zotiljamning og'irlashuviga sabab bo'ladi.

Zotiljam kasalligi profilaktikasida immunitetni oshirish, tanani chiniqtirish, mavsumiy kasalliklardan saqlanish,

kasallikka qarshi emlash asosiy o'rin tutadi. Hozirgi kunda milliy emlash kalendariga asosan, chaqaloqlarni 2 va 3 oyligida hamda 1 yoshga to'lganda emlash yo'lga qo'yilgan bo'lib, uning samarasi tufayli chaqaloqlar orasida zotiljam tufayli o'lim darajasining keskin kamayishiga erishildi.

Immunitetni oshirish uchun to'g'ri ovqatlanish, meva-sabzavotlarga boy bo'lgan ovqatlarni iste'mol qilish, vitamin va mineral komplekslarini qabul qilish orqali infeksiyalarga qarshi chidamlilikni oshirish mumkin.

Kun tartibiga rioya etish, jismoniy mashg'ulotlar, toza havoda sayr qilish, ish joylarida va umumiy yotoqxonalarda havo hajmining yetarli bo'lishi, yotoqxonalarda toza havo va namlik darajasi me'yorda bo'lishi lozim, chunki xona havosining yuqori darajada namligi mikroorganizmlarning ko'payishiga olib keladi, namlik darajasining pastligi natijasida allergik kasalliklarning rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Gripp yoki boshqa o'tkir respirator kasalliklardan saqlanish lozim. Buning uchun bemorlarni o'z vaqtida alohidalash, niqob taqish, ommaviy yig'ilishlarni cheklash, sovuqqotishdan saqlanish, muntazam tibbiy ko'riklarni tashkil etish talab etiladi.

**Tibbiy xizmat katta leytenanti
F. NIYOZOV,
Qurolli Kuchlar xizmatchisi
B. AXMEDOV,
Mudofaa vazirligi
Sanitariya-epidemiologiya
nazorati markazi mutaxassislari**

**Diqqat,
tanlov!**

JADIDLARNING MA'NAVIY

QAHRAMONLIGI

Jadidchilik Turkiston milliy-ozodlik harakatining mafkurasi, o'lka xalqlarining mustaqillik va ma'rifatparvarlik g'oyasi sifatida shakllanib, jadidlar millatni zamonaviy taraqqiyot yo'liga olib chiqish, milliy davlat bunyod etish, zamonaviy idora usulidagi ozod va farovon jamiyat qurishni maqsad qilgan edi. Bugungi kunda O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichida jadidlar, xususan milliy ozodlik harakatining buyuk namoyandasi Mahmudxo'ja Behbudiyning g'oyalari asosida milliy o'zlikni anglash, Vatanimizning qadimiy va boy tarixini o'rganish orqali fuqarolar, qolaversa, harbiy xizmatchilarda milliy ruhni, vatanparvarlik tuyg'usini kuchaytirishni davr talab qilmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 27-dekabrda "Turkiston jadidchilik harakatining asoschisi, atoqli adib va jamoat arbobi, noshir va pedagog Mahmudxo'ja Behbudiy tavalludining 150 yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi qarori ijrosi asosida O'zbekiston Respublikasi Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti "Vatanparvar" birlashgan tahririyati olimlar, yozuvchi va professional ijodkorlar, jurnalistlar, harbiy xizmatchilar, respublika oliy va oliy harbiy ta'lim muassasalari mutaxassislari, tadqiqotchilar hamda nashrlarimiz o'quvchilari o'rtasida ma'rifatparvar bobolarimizning hurriyatga erishish yo'lidagi ibratli hayotini targ'ib qilish, g'oyalarini harbiy xizmatchilar, ularning oila a'zolari, yoshlar ongiga singdirish, adabiy-estetik tafakkurini shakllantirish, ularda milliy ruh, g'urur va iftixor tuyg'ularini kuchaytirish, yangi marralar sari undash maqsadida "Jadidlarning ma'naviy qahramonligi" deb nomlangan tanlovni e'lon qiladi.

TANLOV SHARTLARI:

Tanlov uchun taqdim etilgan ijodiy ishlar – maqola, ocherk, esse va boshqa badiiy ijod namunalari 2025-yilning 10-apreldan 2025-yilning 10-avgustigacha (*word shaklida, 14 shriftda, kirill yoki lotin alifbosida*) "Vatanparvar" birlashgan tahririyatiga yuborilishi lozim.

MANZIL:

100095, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Sag'bon ko'chasi, 382-uy; elektron manzil: @vatanparvargazetasi_bot yoki (90) 968-62-08 telegram manzili.

Quyidagi hujjatlar ilova qilinishi lozim:

- muallif pasporti (*shaxsini tasdiqlovchi hujjat*) nusxasi;
- muallifning manzili va bog'lanish telefonlari;
- muallifning xizmat (*ish*) joyi.

Murojaat uchun telefonlar:

(55) 511-25-91; (55) 511-25-82.

Eng sara ijodiy ishlar "Vatanparvar" gazetasi sahifalarida "Jadidlarning ma'naviy qahramonligi" tanlovi rukni ostida chop etiladi.

G'OLIBLARNI MUKOFOTLASH:

Tanlov g'oliblari quyidagi mukofotlar bilan taqdirlanadi:

- 1-o'rin (1 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 20 (*yigirma*) barobari, diplom;
- 2-o'rin (1 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 15 (*o'n besh*) barobari, diplom;
- 3-o'rin (2 ta) – bazaviy hisoblash miqdorining 10 (*o'n*) barobari, diplom.

Rag'batlantiruvchi mukofot:

- 3 ta – bazaviy hisoblash miqdorining 8 (*sakkiz*) barobari, diplom.

Tanlov natijalari "Vatanparvar" gazetasi hamda mudofaa.uz sayti va ijtimoiy tarmoqlarda e'lon qilinadi.

Tanlov g'oliblari va sovrindorlariga mukofotlar 2025-yilning 30-avgustiga qadar tantanali ravishda topshiriladi.

"Vatanparvar" birlashgan tahririyati

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati
bilan bog'lanish uchun telegram bot

BIZ HAQIMIZDA

VATANPARVAR

MUASSIS
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:

general-mayor Hamdam Qarshiyev
polkovnik Otabek Yuldashev
polkovnik Alisher Boboxonov
Maqsud Abilov

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin. Gazeta Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – "Vatanparvar" birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.

Bosh muharrir:

podpolkovnik Ahror Ochilov

ISSN 2010-5541

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro'yxatga olingan.

Telefonlar:

kotibiyat: 55 511-25-90
buxgalteriya: 55 511-25-76
yuridik bo'lim: 55 511-25-72

Navbatchi: kapitan Bobur Elmurodov

Sahifalovchi: Begali Eshonqulov
Musahhih: Sayyora Meliqo'ziyeva

Buyurtma: V-5927
Hajmi: 6 bosma taboq
Bichimi: A3
Adadi: 33 376 nusxa
Bosishga topshirish vaqti: 14:00
Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar. Gazetaning poligrafik jihatdan sifatli chop etilishiga "O'zbekiston" NMIU mas'ul.

Gazeta juma kuni chiqadi. Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqqa boshlagan.

Nashr ko'rsatkichi: 114.
Bahosi: kelishilgan narxda.

"O'zbekiston" nashriyot-matbaa ijodiy uyi bosmaxonasida chop etildi. Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz: 100095, Toshkent shahri, Olmazor tumani, Sag'bon ko'chasi, 382-uy.

t.me/mv_vatanparvar_uz
t.me/mudofaavazirligi

www.mv-vatanparvar.uz
vatanparvar-bt@uamail.uz

mudofaavazirligi

mudofaavazirligi

www.youtube.com/c/UzArmiya